

Het effect van stoeien

Onderzoek naar de invloed van stoeispelen op de groepscohesie en sociale vaardigheid bij leerlingen op de basisschool.

Praktijkonderzoek van Thomas Fitters (Studentnummer: 2208117)
4^e-jaars student aan Fontys Sporthogeschool
Te Eindhoven

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	
SAMENVATTING	1
INLEIDING	2
LITERATUURSTUDIE	2
METHODE	4
ALGEMEEN	4
ONDERZOEKSPOPULATIE.....	4
ONDERZOEKSOPZET	4
MEETINSTRUMENTEN.....	5
ANALYSE VAN DE ONDERZOEKSGEGEVENS.....	6
RESULTATEN	7
GCEQ.....	7
GCEQ: SUBGROEP OP BASIS VAN BEGINSITUATIE	8
VSVJ.....	8
GCEQ: SUBGROEP OP BASIS VAN BEGINSITUATIE VAN SOCIOGRAM.....	9
DISCUSSIE EN CONCLUSIE	10
CONCLUSIE.....	12
AANBEVELINGEN	13
BRONNENLIJST	14
DANKWOORD	16
BIJLAGEN	17
BIJLAGE 1: GROEPSCOHESIE (GCEQ)	17
BIJLAGE 2: SOCIOGRAM	18
BIJLAGE 3: VRAGENLIJST SOCIALE VAARDIGHEDEN JONGEREN (VSVJ).....	19
BIJLAGE 4: UITWERKING INTERVENTIE.....	21
BIJLAGE 5 UITWERKINGEN INTERVENTIEGROEP STOEISPELEN (LVF's).....	22
BIJLAGE 6 UITWERKINGEN CONTROLE GROEP 7/8 (LVF's)	48
BIJLAGE 7: BEREKENINGEN	73
VSVJ.....	73
<i>Subgroepen op basis van progressie bij het sociogram ten opzichte van GCEQ</i>	75
<i>Categorieën op basis van progressie bij sociogram tov VSVJ</i>	76
<i>Sociale positie voor en na de interventie van subgroep lage beginsituatie Sociogram</i>	78
BIJLAGE 8: LOGBOEK.....	81
BIJLAGE 9: REFLECTIEVERSLAG.....	86

Samenvatting

Vaak wordt beweerd dat stoeien goed is voor kinderen. Stoeivormen zijn gericht op het contactuele, het omgaan met en aanraken van elkaar. Dit praktijkonderzoek gaat over de vraag of stoeien daadwerkelijk zorgt voor betere sociale vaardigheden en of stoeien van invloed is op de groepscohesie bij leerlingen in het basisonderwijs.

Door middel van het aanbieden van stoeispelen in de gymles gedurende 5 weken en het gebruik van 3 meetinstrumenten voor en na is er gekeken naar verschillende sociale aspecten. Namelijk:

- de Vragenlijst Sociale Vaardigheden van Jongeren (VSVJ) van Hulstijn e.a. (2006)
- Group Cohesion Evaluation Questionnaire (GCEQ) van Glass & Benshoff (2002)
- Sociogram (sociale posities en verhouding binnen de klas) (www.sometics.com)

Uit het onderzoek blijkt dat leerlingen wel degelijk gebaat zijn bij stoeien in de gymles en dat met name de jongens hier profijt van hebben als het gaat om groepscohesie. Bij hen zie je de grootste toename. Verder blijkt dat leerlingen die een lage sociale positie bekleden voor de interventie en leerlingen die weinig gevoel van groepscohesie ervaren het positiefst beïnvloed worden door de interventie.

De sociale vaardigheden worden echter nauwelijks verbeterd door te stoeien in de gymles. Hier zien we een kleine toename, maar dit is te weinig om te stellen dat de sociale vaardigheden verbeteren door middel van stoeien in de gymles.

Inleiding

Aanleiding voor dit onderzoek is het feit dat er geen stoeispelen worden aangeboden op basisschool de Triangel. Wel worden zelfverdedigingsvormen aangeboden in de vorm van een responscursus door een extern bedrijf. Dit is niet te vergelijken met stoeispelen zoals gegeven vanuit LO.

Verder bleek na gesprekken met docent Wim en afstudeerstagiaire Brit dat de cohesie in groep 7 over het algemeen zeer wisselend tot slecht kan zijn, waarbij sfeer een belangrijke factor is. Dit maakt deze groep ideaal als interventiegroep.

Literatuurstudie

Verschillende sociale wetenschappers hebben zich gebogen over wat nu precies een groep is en kwamen veelal tot verschillende definities. Alblas & Vos (2014) noemen een verzameling mensen een groep, wanneer zij bestaan uit twee of meerdere personen en als zij regelmatig interactie hebben, het gevoel hebben dat zij een groep zijn, gemeenschappelijke doelen nastreven en of afhankelijk zijn van elkaar om die doelen te behalen. Kijkend naar een klassensituatie, aan de hand van bovenstaande definitie, hoeft de factor 'het gevoel een hechte groep te zijn' niet als vanzelfsprekend beschouwd te worden.

Om te begrijpen wat een groep beweegt, is het volgens Carron en Brawley (2000) noodzakelijk om te begrijpen hoe de groepscohesie is. Groepscohesie is een tamelijk abstract begrip, waarvan meerdere definities en modellen bekend zijn. Groepscohesie kan men zien als de eigenschappen van een groep die de leden ervan met elkaar verbinden en die onderlinge sympathie bevorderen (Dion, 2000). In het kader van dit onderzoek wordt groepscohesie vertaald als de mate waarin er sprake is van een hechte groep, met een sterk onderlinge binding (Alblas & Vos, 2014).

Om te functioneren in een groep kan men stellen dat een individu sociale competenties moet hebben. Sociale competenties kunnen gedefinieerd worden als vaardigheden die nodig zijn voor interacties tussen het individu en anderen, die noodzakelijk zijn om in de samenleving of groep te kunnen functioneren (Ledoux et. al., 2013). Ploeg (2011) geeft aan dat een kind sociaal competent is, wanneer het goed met andere kinderen om kan gaan en alledaagse problemen, passend bij de leeftijdsfase samen kan oplossen. Sociale vaardigheden zijn een belangrijk onderdeel van de sociale competentie (Joosten, 2007). Sociale vaardigheden kunnen uitgelegd worden als het vermogen om pro-sociaal gedrag te kunnen uitvoeren. Pro- sociaal gedrag kan men zien als gedragingen en houdingen die bijdragen aan het welzijn van de groep als geheel (O'Brien, Gallup & Wilson, 2011). Voorbeelden hiervan zijn samenwerken of beschaafdheid. Ook zelfregulering in de vorm van het kunnen beheersen van emoties, impulsen en zelfdiscipline zijn hierbij belangrijk (Eisenberg, 2001). Allen zijn gedragingen die essentieel zijn in een groep.

De docent speelt echter een belangrijke rol bij het ontwikkelen van de sociale competentie en de daarbij horende vaardigheden (Eisenberg, 2001). Leerlingen brengen een groot deel van de week door in het lokaal en rond de school als groep zijnde. De omgeving; de school, maar des te meer de klas, is van invloed op het sociale gedrag van leerlingen (Harris, 1995; 1998). Een positief groepsklimaat is dus erg belangrijk. De

cohesie in de klas zou kunnen worden verbeterd door samenwerkingsopdrachten, zoals binnen het samenwerkend leren (Ebbens & Ettekoven, 2013).

Binnen het bewegingsonderwijs is er sinds het begin van het millennium een opkomst geweest in populariteit van coöperatieve spelen, in Nederland ook wel groene spelen genoemd (van den Einden & Pecht, 2004). Groene spelen vinden hun oorsprong in Amerika in 1973. De spellen hadden als doel het verbeteren van de samenwerking en de creativiteit (van den Einden & Pecht, 2004). Uit onderzoek van Glass & Benshoff (2002) blijkt dat deze coöperatieve spelen een positieve bijdrage hebben op de groepscohesie. De vormen focussen zich op sociale- en communicatievaardigheden (Glass & Benshoff, 2002).

Binnen Lichamelijke Opvoeding (LO) is de sociale competentie ook erg belangrijk. Leerlingen moeten samenwerken om beweeguitdagingen op te lossen. Vormen van judo staan bekend als sport of bewegingsuitdaging waarbij verschillende sociaal-emotionele vaardigheden getriggerd worden. De Nederlandse Judo Bond (JBN, z.j.) geeft aan dat judo een bijdrage levert aan karaktervorming en aan sociale cohesie.

Logischerwijs wordt er in het bewegingsonderwijs beweerd dat stoeien sterk bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Zo geven Pouwels & Dijkstra (2016) aan in hun visie met betrekking tot Stoeien, Treffen en Weerbaarheid (STW) dat 'stoeien gezien en ervaren moet worden als een spel van wederzijds grenzen verkennen, verleggen en stellen (zowel mentaal als fysiek), doorzettingsvermogen, zelfcontrole en zelfbeheersing.' Met deze uitleg kan het stoeispel direct gekoppeld worden aan sociale vaardigheden als onderdeel van de sociale competentie (Eisenberg, 2001).

Stoeivormen zijn gericht op het contactuele, het omgaan met en aanraken van elkaar. Bij judovormen probeer je al stoeiend of elkaar aanrakend te komen tot de oplossing van een bepaald beweegprobleem; de ander in de houdgreep krijgen en voorkomen zelf in de houdgreep te komen. Doordat men werkt met zowel een tegen- als een medestander, hebben judovormen meer pedagogische waarden en handvatten dan andere zelfverdedigingssporten (Lotens, 2013). Er zijn verschillende sociale vaardigheden nodig. Men moet bijvoorbeeld respect hebben voor elkaar, communiceren; luisteren naar elkaar en praten met elkaar, je eigen grenzen aangeven en rekening houden met de ander, maar ook non-verbaal gedrag en het omgaan met de gevoelens. (Pouwels & Dijkstra, 2016)

In vergelijking met groene spelen (Glass & Benshoff, 2002) zouden stoeispelen wellicht ook effect kunnen hebben op toename van de groepscohesie. Voor dit praktijkonderzoek is besloten de proef op de som te stellen en te kijken naar 'wat het effect is van het aanbieden van een lessenreeks stoeispelen tegenover het aanbieden van een reguliere lessenreeks op de sociale vaardigheden en groepscohesie van leerlingen uit groep 7/8 op basisschool de Triangel'.

Methode

Algemeen

Dit onderzoek betreft een kwantitatief onderzoek naar de invloed van het aanbieden van stoeispelen in het onderwijs op de sociale vaardigheden (als onderdeel van de sociale competentie van leerlingen). Daarnaast poogt dit onderzoek om helder te maken wat de eventuele bijdrage is van al dan niet verbeterde sociale vaardigheden op de klassenscohesie. De onderzoeksperiode is 7 weken, waarvan 5 weken interventie. De interventiegroep is groep 7 en de controlegroep is groep 7/8 van basisschool de Triangel.

Onderzoekspopulatie

De Triangel is een school in een volksbuurt van Tilburg, waar ook veel verschillende nationaliteiten te vinden zijn. De school bevindt zich in hetzelfde pand als het buurthuis, wat best bijzonder is. Uit gesprekken met gymdocent Wim bleek dat leerlingen tijdens hun gehele basisschoolperiode geen stoei- of judovormen aangeboden kregen. De controle groep is een combinatie klas groep 7/8, die in dezelfde leeftijdsfase zit en dezelfde populatie heeft, maar waar volgens de (gym)docenten de sfeer binnen de groep over het algemeen beter is en er minder onderlinge ruzies en onenigheden zijn.

Onderzoeksopzet

De globale opzet van het onderzoek is als volgt vormgegeven. Allereerst wordt er een voormeting uitgevoerd gedurende de lessen in het klaslokaal een week voor de interventie, waarbij gekeken wordt naar de onderlinge verhoudingen en sociale vaardigheden. De voormeting bestaat uit drie vragenlijsten. Deze worden niet allemaal op dezelfde dag afgenomen. Twee vragenlijsten (GCEQ en Sociogram) worden afgenomen op één dag en een derde (31 vragen) wordt op een andere dag afgenomen, zodat er niet te veel vragen op hetzelfde moment gesteld worden. Dit zou van invloed kunnen zijn op de antwoorden, doordat bijvoorbeeld de aandacht verslapt. De vragenlijsten duren 5 tot 10 minuten, afhankelijk van het leesniveau van de leerling. Met het afnemen ervan wordt er rekening gehouden met de pauzes en het einde van de schooldag. Wanneer een vragenlijst kort voor de pauze of einde van de schooldag wordt afgenomen kan dit de validiteit beïnvloeden, omdat leerlingen bijvoorbeeld meteen naar huis willen.

De interventie vindt plaats in de zaal en duurt zo'n vijf weken en betreft een lessenreeks stoeispelen voor groep 7. Er wordt gewerkt met een meerhoekenles, zoals gebruikelijk is op de Triangel. De leerlingen worden willekeurig verdeeld over de verschillen vakken (zie bijlage 5 en 6).

De controle groep (7/8) krijgt gedurende dezelfde periode een drie vakken-les, waarbij geen stoeispelen worden aangeboden (Bijlage 4). Zowel de lessen bij de test- als bij de controlegroep worden door de onderzoeker zelf aangeboden, zodat er geen verschillen zijn qua lesgeven of aanbieden van de beweegdomeinen

De nameting wordt vormgegeven door het nogmaals invullen van alle 3 de vragenlijsten. De antwoorden die uit de vragenlijsten komen zullen gebruikt worden als onderzoeksresultaten en vergeleken worden met de antwoorden van de vragenlijsten van de nulmeting. Door 3 vragenlijsten te gebruiken wordt er in dit onderzoek gepoogd

zo goed mogelijk rekening te houden met de dekking van het onderzoek, middels triangulatie (Webb et al., 1966). Uiteraard valt de Vragenlijst Sociale Vaardigheden voor Jongeren (VSVJ) onder een andere categorie binnen het onderzoek dan het sociogram en GCEQ, namelijk die van individuele sociale vaardigheden.

Verstorende variabelen zijn de tweedeling die heerst binnen de controlegroep, die zou voor een negatief effect zou kunnen zorgen. De groep is namelijk een combinatiegroep van 7 en 8, waarbij de groepen 7 en 8 in het klaslokaal nogal gescheiden zijn: groep 7 zit aan de ene kant, groep 8 aan de andere kant.

Verder is ook de duur van het totaal aan vragenlijsten een verstorende variabel. Er dient rekening gehouden te worden met de spanningsboog van de leerlingen in deze leeftijdscategorie. Om deze reden is de langste vragenlijst (VSVJ van Hulstijn e.a., 2006) op een andere dag dan het Sociogram en de GCEQ (Glass & Benshoff, 2002).

Meetinstrumenten

Voor het verzamelen en verwerken van de data wordt gebruik gemaakt van beschrijvende statistiek. Van zowel de voor- als nameting worden gemiddelden en de standaarddeviatie berekend. Aan de hand van deze gemiddelden en standaarddeviatie zijn effectgroottes berekend. Wanneer er sprake was van ongelijke groepen, is de effectsize berekend aan de hand van de gepoolde standaarddeviatie.

De VSVJ (Zie Bijlage 3) is op basis van een vijfpunts Likert-type vragenlijsten (Hulstijn et., al. 2006) en maakt onderscheid tussen twee domeinen, namelijk 'pro sociaal gedrag' en 'sociaal ongewenst gedrag'. De gemiddelden worden per domein vraag berekend. Een hoger gemiddelde bij de VSVJ categorie 'pro sociaal gedrag' zou in principe betekenen dat de sociale vaardigheden van leerlingen beter zijn geworden. Echter het gemiddelde van de categorie 'sociaal ongewenst gedrag' werkt andersom. Hoe hoger iemand namelijk scoort op dit deel van de vragenlijst, hoe meer sociaal ongewenst gedrag deze leerling vertoond.

De GCEQ (Bijlage 1) bestaat uit 4 antwoordcategorieën en wordt onderverdeeld in drie domeinen (sfeer, samenwerken en sociaal emotionele veiligheid) en van elk domein wordt er een gemiddelde berekend. De GCEQ heeft namelijk een antwoordcategorie minder. Naast de gemiddelden van de klas, worden verschillende subgroepen gemaakt bij de interventieklas.

Een hoger gemiddelde bij de GCEQ wil zeggen dat het gevoel van groepscohesie binnen de klas is gestegen en een lager gemiddelde betekent het tegendeel.

Het sociogram (Bijlage 2) wordt schriftelijk afgenomen in de week voor de daadwerkelijke interventie, op hetzelfde moment als de GCEQ. De gegevens worden via het programma Sometics (www.sometics.com) ingevoerd. Het dient net als de GCEQ als nulmeting, echter het sociogram wordt gebruikt om te kijken hoe de sociale posities verdeeld zijn in de klas. Tevens dienen de resultaten van het sociogram bij de nameting om te kijken of er veranderingen zijn in de groepssamenstelling en onderlinge sociale verhoudingen als gevolg van de interventie (Bijstra & Nienhuis, 2003). Dit zou wellicht invloed kunnen hebben op de groepscohesie.

Analyse van de onderzoeksgegevens

Van de meetinstrumenten worden de gemiddelde scores van de vragenlijsten berekend voor zowel de interventie- als controlegroep, maar ook van de subgroepen. Ook de (gepoolde) standaarddeviatie wordt berekend. Aan de hand van deze gegevens wordt de effectsize berekend (Bijlage 7).

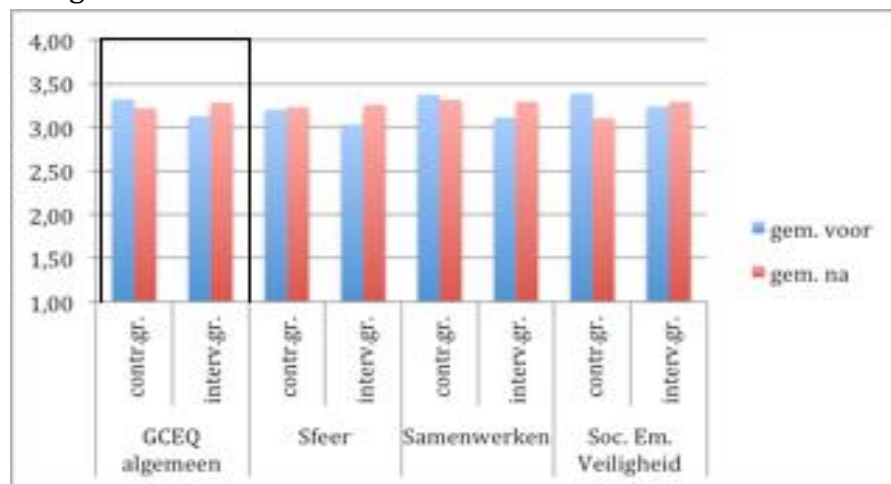
Resultaten

GCEQ

Om het gevoel van groepscohesie te meten, voor en na het spelen van stoeispelen, is in dit onderzoek gebruik gemaakt van de Group Cohesion Evaluation Questionnaire (GCEQ) van Glass & Benshoff (2002). Over de gehele vragenlijst ziet men een daling van gemiddelden 0,10 bij de controlegroep en een stijging van 0,16 bij de interventiegroep. Dit resulteert in een kleine tot medium effectgrootte van 0,38.

Wanneer we de totale vragenlijst splitsen naar vragen die gaan over sfeer, samenwerken en sociaal emotionele veiligheid, zien we bij elk domein een stijging van het gemiddelde bij de interventiegroep, terwijl bij de controlegroep bij 2 van de 3 domeinen een daling te zien is (Zie figuur 1).

Bij alle domeinen zijn positieve effectgroottes waar te nemen van 0,29, 0,38 en 0,48 voor de totale interventiegroep, voor sfeer, samenwerken en sociaal emotionele veiligheid.

Figuur 1. Verschillen in gemiddelden van de interventie- en controlegroep bij de totale GCEQ-vragenlijst en domeinen: Sfeer, Samenwerken en sociaal emotionele veiligheid.

Wat opvalt is dat de jongens bij elk domein een grotere toename hebben van het gemiddelde dan de meisjes. (Zie Bijlage 7) Daarom is er een subgroep gemaakt op basis van sekse en zijn hiervan de effectgroottes berekend.

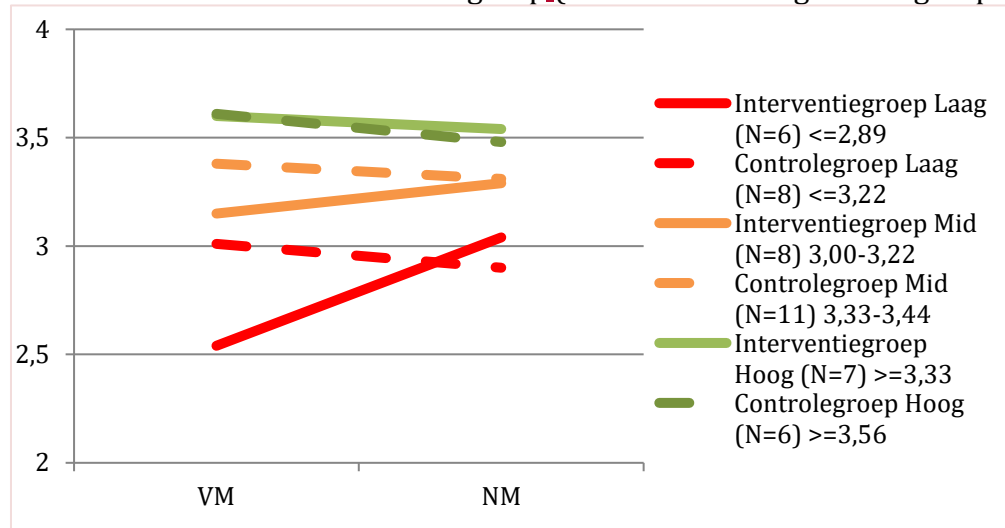
Tabel 1. 'Effectsizes van jongens en meisjes van de totale GCEQ-vragenlijst en domeinen sfeer, samenwerken en sociaal-emotionele veiligheid.'

Effectsize	Jongens	Meisjes
GCEQ totaal	0,66	0,26
Sfeer	0,75	0,07
Samenwerken	0,43	0,37
Soc. Em. Veiligheid	0,79	0,34

In de tabel is te zien dat het effect van stoeien een groter effect heeft op jongens dan op meisjes, maar dat er bij meisjes ook een positief effect te zien is. Bij de jongens zien we een medium effect bij de algehele GCEQ-vragenlijst en bij twee domeinen een medium tot groot effect (Cohen, 1988). Bij de meisjes zien we over het algemeen een klein effect.

GCEQ: subgroep op basis van beginsituatie

Er is ook gekeken of leerlingen die vooraf aan de interventie weinig groepscohesie ervoeren meer hebben aan de interventie. Daarom zijn er drie subgroepen binnen de GCEQ gemaakt. De subgroepen zijn ingedeeld op basis van gemiddelde scores bij de voormeting (Laag, Mid en Hoog)(figuur 2). Vervolgens is er gekeken naar de stijging/daling in gemiddelden van alle drie de subgroepen (laag, mid en hoog) voor zowel de interventie- als controlegroep. (Voor de verdeling van de groepen zie Bijlage 7).

Figuur 2. Verschil in gemiddelden van de nameting ten opzichte van de voormeting van de controle- en interventiegroep op basis van subcategorieën adhv de beginsituatie van de GCEQ-vragenlijst.

De figuur hierboven laat een duidelijke stijging zien van de subgroep 'Laag' van de interventiegroep (donkerrood) tegenover een lichte daling van subgroep 'Laag' van de controlegroep. Wel ziet men bij deze subgroep een verschil in beginsituatie, waarbij de controlegroep bijna 0,5 hoger scoort.

Als men kijkt naar de subgroep 'Mid' is een kleine stijging waar te nemen bij de interventiegroep en een kleine daling bij de controlegroep.

Aan de hand van bovenstaande gegevens zijn er per categorie effectsizes berekend. Deze zijn te zien in de tabel hieronder.

Tabel 2. Effect op groepscohesie van de drie subgroepen (gemaakt op basis van de resultaten van de voormeting (beginsituatie) van de GCEQ-vragenlijst).

Effectsize cat. beginsituaties	Categorie: 1 Laag	Categorie 2: Gemiddeld	Categorie 3: Hoog
GCEQ	0,96	0,41	0,10

In bovenstaande tabel is te zien dat de subgroep 'Laag' de grootste effectgrootte heeft. Daarna volgt 'Mid' en als laatste 'Hoog'. De groep waarbij het gevoel van groepscohesie voor de interventie het laagst was, is het meest toegenomen na het stoeien in de gymles.

VSVJ

In het literatuuronderzoek komt naar voren dat stoeien een positieve bijdrage kan hebben aan de sociale vaardigheden van jongeren. Om dit te toetsen is de Vragenlijst Sociale Vaardigheden voor Jongeren (VSVJ) van Hulstijn (2006) gebruikt. De VSVJ bestaat uit de domeinen 'prosociaal gedrag' en 'sociaal ongepast gedrag'. Ook hier zijn de subgroepen 'jongens' en 'meisjes' gemaakt. Hier is door een stijging van het gemiddelde

bij interventiegroep van 0,18 en een daling bij de controlegroep van 0,02, een klein effect waarneembaar van 0,20 bij 'prosociaal' (SD Pooled = 1,02). Bij het domein 'sociaal ongepast' ziet men een toename van het gemiddelde van 0,03 bij de controlegroep en afname van 0,06 bij de interventiegroep met een gepoolde standaarddeviatie van 1,10. Dit zorgt voor een kleine effectgrootte van -0,08 (Cohen, 1988). Er is nagenoeg geen onderscheid tussen jongens en meisjes (Zie Bijlage 7)

GCEQ: subgroep op basis van beginsituatie van sociogram

Het sociogram geeft de sociale verbindingen in de klas weer. Per domein kiest elke leerling drie leerlingen positief en drie leerlingen negatief. Het aantal keer dat een leerling door klasgenoten positief of negatief is gekozen is bij elkaar opgeteld. Bijvoorbeeld: een leerling is 2 keer positief en 4 keer negatief gekozen (in welk domein maakt hierbij niks uit). Deze leerling scoort dan -2. Op basis hiervan zijn er 2 subgroepen gemaakt die de sociale positie van leerlingen ten opzichte van de klas weergeven.

Om te kijken of stoeispelen meer effect hebben bij leerlingen die een betere of slechtere sociale positie innemen, zijn er drie subgroepen gemaakt.

De subgroepen zijn hetzelfde verdeeld als de categorieën bij de GCEQ-vragenlijst met betrekking tot de beginsituatie (Zie Tabel 3). Op basis hiervan zijn effectgroottes berekend.

Tabel 3. Effect op groepscohesie van de drie subgroepen (gemaakt op basis van de resultaten van de voormeting (beginsituatie) van het sociogram).

Effectsize cat. beginsituaties	Categorie: 1 Laag	Categorie 2: Gemiddeld	Categorie 3: Hoog
Sociogram	0,67	0,24	0,42

Opvallend is dat de subgroep met een lagere sociale positie het grootste effect ervaart met betrekking tot de groepscohesie aan de hand van stoeispelen, namelijk een ruim medium effect (Cohen, 1988).

Bovendien laten deze leerlingen ook een positief effect zien op de sociale positie. Namelijk, vijf van de acht leerlingen met een lage sociale positie verwerven een aanzienlijk betere positie op het sociogram ten opzichte van twee van de zeven leerlingen van dezelfde subgroep in de controlegroep (zie Bijlage 7 Sociale positie; p. 81).

Verder zijn er bij het sociogram drie subgroepen gemaakt op basis van de verandering van de sociale positie gedurende het onderzoek. Dit om te kijken of leerlingen die vooruitgaan qua sociale positie ook een betere groepscohesie ervaren. Verbetering in sociale positie is niet terug te zien in de toename van de GCEQ-scores. Dezelfde stappen zijn doorlopen met de scores van de VSVJ, waarbij eveneens geen relatie is gevonden tussen de veranderde sociale positie van een leerling en verbeterde/verminderde sociale vaardigheden (Zie bijlage 7).

Discussie en conclusie

In de literatuurstudie wordt gesteld dat stoeispelen als interventiemiddel zouden kunnen dienen om de groepscohesie te verbeteren. Er is toen een vergelijking gemaakt met coöperatieve spelen zoals die door Glass & Benshoff (2002) in hun artikel zijn gepresenteerd.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat het algemene gevoel van groepscohesie bij de interventiegroep is toegenomen en bij de controlegroep is afgenomen. Bij alle domeinen en voor de hele groep is er slechts een klein tot medium effect (0,38). In Figuur 1 zien we dat er wel degelijk een verschil te zien is tussen de interventie- en de controlegroep. Dit zou het gevolg kunnen zijn van stoeispelen tijdens de interventie.

Net als bij het onderzoek van Glass & Benshoff (2002) zijn er tijdens de interventie laagdrempelige oefeningen gebruikt uit het domein stoeien, die ervoor zouden kunnen zorgen dat leerlingen sociaal vaardiger worden en dat er een positiever groepsklimaat ontstaat.

In tegenstelling tot het onderzoek van Glass & Benshoff (2002) zijn de resultaten niet vervaardigd na een volle dag uitvoeren van coöperatieve spelen, maar gedurende een periode van vijf interventielessen (één les) per week tijdens de gymles. Waarbij gebruik gemaakt wordt van drie vakken. De tijd die daadwerkelijk besteed is aan stoeien is dus aanzienlijk minder dan wanneer een gehele dag stoeivormen gedaan zouden worden. Gedurende de langere periode kunnen er tevens meerdere factoren van invloed zijn op de onderlinge verhoudingen binnen de klas. (Rutter & Rutter, 1992). De interventie is dus wellicht niet intensief genoeg.

Kijkend naar het effect op jongens ten opzichte van meisjes bij de GCEQ, is er een merkwaardig verschil tussen beide groepen te zien. De interventie had een groter effect op de jongens dan op de meisjes (Tabel 1). Meest opvallend zijn de categorieën '*Sfeer*' en '*Sociaal emotionele veiligheid*'. Uit verschillende onderzoeken (DiPietro, 1981; Lindsey & Mize, 2001; Berk, 2009) blijkt dat jongens frequenter stoeigedrag vertonen dan meisjes. Hiermee wordt lichamelijk contact bedoeld, dat niet agressief is, zoals spelenderwijs duwen en trekken, aldus DiPietro (1981) en Berk (2009). Glass & Benshoff (2002) stellen dat er geen effect van sekseverschil is op de ervaren groepscohesie bij deelnemers. Doordat meisjes over het algemeen minder intrinsiek gemotiveerd zijn om te stoeien, zou deelname aan de stoeiactiviteiten minder effect kunnen hebben. Daarnaast zou het tevens kunnen zijn dat de meiden tijdens de activiteiten minder actief deelnemen. Dit zou van (negatieve) invloed kunnen zijn op de sociaal-emotionele doelstellingen van de interventie.

In Tabel 2 is te zien dat kinderen die laag scoren op het gevoel van groepscohesie het grootste effect meten. Men zou kunnen stellen dat dit komt doordat een lage score meer ruimte geeft voor verbetering en vice versa. Echter, doordat bij zowel de interventie- als controlegroep dezelfde subgroepen gemaakt zijn, maar enkel bij de interventiegroep ruim stijgende lijnen te zien zijn (zie figuur 2), is het onwaarschijnlijk dat dit simpelweg te maken heeft met de ruimte voor verbetering. De controlegroep heeft namelijk eveneens een lage en gemiddelde subgroep, waarbij ruimte is voor verbetering. Echter deze stijging in gemiddelden is niet terug te zien in figuur 2.

Ook ziet men dat de leerlingen die laag scoren op het sociogram bij de voormeting en dus een lagere sociale positie bekleden, een positiever effect ervaren van de interventie

ten opzichte van de groepscohesie (zie tabel 3). Om dit te beargumenteren dient er gekeken te worden naar wat elk meetinstrument daadwerkelijk meet.

In dit onderzoek meet het sociogram de sociale positie van individuele leerlingen, zoals de medestudenten dit ervaren. De leerling zelf heeft dus geen directe invloed op zijn positie in het sociogram. Waar de leerling wel invloed op heeft is hoe de klasgenoten naar hem of haar kijken als onderdeel van de groep.

De GCEQ-vragenlijst meet hoe de leerling zelf de sociale cohesie in de klas ervaart. Klasgenoten hebben hier géén directe invloed op.

De leerlingen die bij de voormeting een lage sociale positie bekleden ervaren een groter effect van de interventie met betrekking tot de groepscohesie, omdat zij door de interventie dichter naar de groep toegetrokken worden. Zij moeten in stoeispelen samenwerken met leerlingen die hen wellicht niet als eerste keus zien. Op deze manier ervaren zij zelf meer groepscohesie.

Om diezelfde reden zou het zo kunnen zijn dat de interventie een positievere invloed heeft op de sociale positie van leerlingen die bij de voormeting niet zo'n goede sociale positie bekleedden (Bijlage 7: Sociale positie: p. 81). Stoeispelen vereist samenwerken en samen spelen.

In een gestructureerde situatie, worden leerlingen gedwongen met andere leerlingen te stoeien. Dit zou ten goede kunnen komen van de leerlingen met minder sociale positie, doordat mede leerlingen ervaren dat er ineens toch met deze leerling samengewerkt kan worden. Hierdoor valt dit op en is dit terug te zien in het sociogram.

Wel dient rekening gehouden te worden met de betrouwbaarheid van het sociogram. Het programma Sometics hanteert een format waarbij drie leerlingen positief én negatief gekozen moeten worden. Dit betekent dat een betere sociale positie bij de een ten koste gaat van de sociale positie van de ander. De sociale posities zouden hierdoor verkeerd in beeld gebracht kunnen worden, omdat bijvoorbeeld niet elke leerling drie leerlingen negatief zou kiezen als dit niet verplicht was. Wellicht kiest een leerling er dan maar één of misschien wel vijf negatief.

In tegenstelling tot de groepscohesie en de sociale positie zien we bij de VSVJ niet tot nauwelijks effect en tevens slechts kleine toe- en afnames van de gemiddelden voor en na de interventieperiode (Bijlage 7). Bijstra & Nienhuis (2003) stellen dat sociale vaardigheidstrainingen over het algemeen een 'gemiddeld' effect hebben (Cohen, 1988). Dit is bij het praktijkonderzoek niet het geval. Men zou kunnen stellen dat stoeispelen geen speciale sociale vaardigheidstraining is, maar enkel sociale en pedagogische handvatten heeft (Lotens, 2013). Het geringe effect van de interventie is ook te verklaren vanuit het feit dat ontwikkeling een dynamisch proces is dat bepaald wordt door complex samenhangende omgevingsfactoren (Rutter & Rutter, 1992; Harris, 1995). Leerlingen brengen in en rond school veel tijd door, maar ook buiten school zijn er omgevingsfactoren die invloed hebben op de sociale gedragingen.

Deze verschillende omgevingsfactoren, in combinatie met eerdergenoemde duur van de interventieperiode, kunnen van invloed zijn op de resultaten van dit onderzoek. Bijstra & Nienhuis (2004) stellen dat er niet verwacht mag worden dat sociale vaardigheidstrainingen op korte termijn van positieve invloed kunnen zijn op het sociale gedrag van deelnemers. Men zou systematisch, consequent en voor langere tijd, op alle – van invloed zijnde – factoren moeten werken aan het verbeteren van de sociale

vaardigheden van deelnemers. In zo'n context zouden stoeispelen wellicht bij kunnen dragen aan verbeterde sociale vaardigheden.

Met het lezen en interpreteren van de onderzoeksresultaten dient rekening gehouden te worden met een aantal punten.

Behalve het sociogram heeft ook de VSVJ een betrouwbaarheidsissue. Er dient namelijk rekening gehouden te worden met sociaalwenselijk antwoorden van leerlingen.

Sommige leerlingen vinden het moeilijk om de vragenlijst eerlijk te beantwoorden, omdat ze positief gezien willen worden door bijvoorbeeld de leerkracht.

De effectgroottes bij zowel de GCEQ als bij de VSVJ dienen gerelativeerd te worden, aangezien bij beide vragenlijsten de controlegroep daalt en de interventiegroep stijgt. Hierdoor zou een grotere effectgrootte gemeten kunnen worden en het effect kleiner zijn dan voortkomt uit het onderzoek.

Daarnaast is het de vraag of beide groepen vergelijkbaar zijn. De controlegroep is een combinatieklas 7/8 en de interventiegroep is groep 7. De tweedeling bij de controlegroep is in de klassensituatie goed te merken. Dit zou van invloed kunnen zijn op de resultaten.

Daarbij is de beginsituatie bij beide groepen verschillend. Zoals te zien is in figuur 2, scoort de interventiegroep hoger.

Ook is het twijfelachtig of een meerhoekenles een juiste organisatievorm is om stoeispelen aan te bieden. Kijkend naar het onderzoek van Glass & Benshoff (2002) ziet men een interventieperiode van een gehele dag, die besteed wordt aan coöperatieve spelen. Dit zorgt voor een verschil in hoeveelheid actieve, maar ook taakgerichte leertijd. Ook de eerder genoemde tijd tussen de interventielessen draagt bij aan een minder goede vergelijking met Glass & Benshoff. Door gebruik van een meerhoekenles mindere mate van begeleiding bij de interventie mogelijk.

Conclusie

Wat is nu 'het effect van het aanbieden van een lessenreeks stoeispelen tegenover het aanbieden van een reguliere lessenreeks op de sociale vaardigheden en de groepscohesie van leerlingen uit groep 7/8 op basisschool de Triangel?'

Op basis van dit onderzoek kan men concluderen dat er een positief effect is van stoeispelen op de groepscohesie bij leerlingen van groep 7 van basisschool de Triangel te Tilburg, maar dat niet of nauwelijks effect is op de sociale vaardigheden van de leerlingen. Ondanks dat het effect niet heel groot is, is er wel degelijk een positief effect waarneembaar als het gaat om het gevoel van groepscohesie. Daarnaast is te stellen dat zowel leerlingen die een lage sociale positie in de klas hebben als leerlingen die een laag gevoel van groepscohesie ervaren, het meeste baat hebben bij stoeispelen om het gevoel van groepscohesie te bevorderen. Ook heeft stoeien een positiever effect op de sociale positie bij leerlingen die in eerste instantie een minder goede sociale positie bekleden. Verder kan men uit het onderzoek opmaken dat stoeispelen voor de jongens van de interventiegroep relevanter is dan voor de meisjes, omdat de interventie wellicht beter aansluit bij het genderspecifieke gedrag van de jongens van deze leeftijd.

Aanbevelingen

Uit dit onderzoek blijkt dat stoeispelen een positieve invloed hebben op de groepscohesie. Daarom raadt de onderzoeker aan om systematisch ieder schooljaar laagdrempelige stoeispelen aan te bieden aan leerlingen op de basisschool. De uitkomst van dit onderzoek is niet per direct generaliseerbaar voor alle leerlingen in het basisonderwijs, omdat de leerlingen van de Triangel 'beginners' zijn op het gebied van stoeien tijdens de gymles.

Als men stoeispelen gaat aanbieden dient er rekening gehouden te worden met de organisatievorm. Wellicht is een klassikale in plaats van een meerhoekenles een betere vergelijking met het onderzoek van Glass & Benshoff en resulteert dit in een grotere effect.

Ook is het indelen van de groepen een belangrijk onderdeel van de interventie. Wanneer er veel leerlingen bij elkaar zitten die negatief voor elkaar kiezen met het sociogram kan het een negatief effect hebben op (het correct uitvoeren van) het stoeispel.

Om te controleren of de uitslag van het onderzoek systematisch is en niet toevallig of enkel bij deze klas zo is, is een vervolg onderzoek aan te raden. Er zou dan met meerdere klassen gemeten kunnen worden. Men zou dan zekerder kunnen stellen dat stoeien invloed heeft op de groepscohesie.

Ook zou het interessant zijn om langdurig onderzoek te doen, waarbij de interventiegroep gedurende 2 of meerdere jaren stoeispelen aangeboden krijgt. Op deze manier zou men kunnen kijken of stoeispelen effect hebben op (de ontwikkeling van) sociale vaardigheden van kinderen op de basisschool.

Tevens dient er in het vervolg bij het meten van de sociale positie aan de hand van het sociogram rekening gehouden te worden met welk medium er het best gebruikt kan worden. Sometics is een goed programma, maar de aanbevolen standaard format is niet handig te gebruiken bij een onderzoek. Bij een vervolg onderzoek zouden de leerlingen zelf moeten bepalen hoeveel klasgenoten zij positief dan wel negatief willen kiezen.

Bronnenlijst

Alblas, G., & Vos, W. (2014). *Inleiding Groepsdynamica*. Groningen, Nederland: Noordhoff Uitgevers B.V.

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V., Velden, T. van der, & Goede, M. de. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek* (3e ed.). Groningen/Houten, Nederland: Noordhoff.

Berk, L. E. (2009). *Child development*. Boston, MA: Pearson Education, Inc.

Bijstra, J. O., & Nienhuis, J. (2003). Sociale vaardigheidstrainingen: meten we of meten we niet? Geraadpleegd van <http://www.rug.nl/gmw/pedagogy-and-educational-sciences/vrienden-in-de-klas/artikelen-archief/bijstra-nienhuis-2003.pdf>

Bijstra, J. O., & Nienhuis, J. (2004). Sociale vaardigheidstrainingen: voor kind én sociaal netwerk. Geraadpleegd van <http://www.rug.nl/gmw/pedagogy-and-educational-sciences/vrienden-in-de-klas/artikelen-archief/bijstra-nienhuis-2004.pdf>

Carron, A. V., & Brawley, L. R. (2000). Cohesion: Conceptual and measurements issues. *Morgantown, WV: Fitness Information Technology*, 31(1), 89-106.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Second Edition. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers

Dion, K.L. (2000). Group cohesion: From “field of forces” to multidimensional construct. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 4, 7-26.

DiPietro, J. A. (1981). Rough and tumble play: A function of gender. *Developmental Psychology*, 17(1), 50-58.

Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2013). *Samenwerkend leren* (herz. ed.). Groningen/Houten, Nederland: Noordhoff.

Einden, H. van den, & Pecht, R. (2004). *De groene spelen voor jong en oud*. Eindhoven, Nederland: Albert Sickler bv.

Eisenberg N (2001). *The core and correlates of affective social competence*. *Social Development*, 10, 1, 120-124.

Gallup, A. C., O'Brien, D. T., and Wilson, D. S. (2011). Intrasexual peer aggression and dating behavior during adolescence: An evolutionary perspective. *Aggressive Behavior*, 37, 258-267.

Glass, J. S., & Benshoff, J. M. (2002). *Development of group cohesion through challenge course experiences*. *Journal of Experiential Education*

Harris, J. R. (1995). Where is the child's environment? A group socialisation theory of development. *Psychological Review*, 3, 458-489.

Harris, J. R. (1998). *The Nurture Assumption*. Londen: Bloomsbury publishing.

Hulstijn, E. M., Cohen-Kettenis, P. T., Mellenbergh, G. J., Boomsma, A., Blonk, R. W. B., Prins, P. J. M. & Hamerlinck, S. (2006). *VSVJ: Vragenlijst Sociale Vaardigheden van Jongeren*. Boom Test Uitgevers

Johnson, D.W., & Johnson, F.P. (2011). *Groepsdynamica. Theorie en vaardigheden*. Amsterdam, Nederland: Pearson Education Benelux

Joosten, F. (2007). *Een maat om op te bouwen. Sociale competentie meten voor het basisonderwijs*. Geraadpleegd van https://www.scol.nl/downloads/Emootb_Joosten.pdf

Judo Bond Nederland (JBN). (z.j.). Judo op School. Geraadpleegd van http://www.jbn.nl/verenigingsadvisering/judo+op+school/cDU1511_Judo+op+School.aspx

Ledoux, G., Meijer, J., Veen, I. van der, Breetvelt, I., Dam, G. ten, Volman, M. (2013). *Meetinstrumenten voor sociale competenties, metacognitie en advanced skills*. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

Lindsey, E. W., & Mize, J. (2001). Contextual Differences in Parent-Child Play: Implications for Children's Gender Role Development. *Sex Roles*, 44(3-4), 155-176.

Lotens, Y. (2013). *Opvoeden door stoeien* (Herz. ed.). Delft, Nederland: Elmar B.V. Uitgeverij.

Ploeg, J. van der. (2011). *De sociale ontwikkeling van het schoolkind*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Pouwels, J., & Dijkstra, W. (2016, 1 september). *Beweegdomein Stoeien, Treffen & Weerbaarheid*. *Lichamelijke Opvoeding*, 2011(5), 30-34.

Rutter M & Rutter M (1992) *Developing minds; challenge and continuity across the life span*. Londen: Penguin

Webb, Eugene J., Donald T. Campbell, Richard D. Schwartz, and Lee Sechrest 1966 *Unobtrusive Measures. Nonreactive Research in the Social Sciences* Chicago: Rand McNally

Dankwoord

Graag wil ik voor dit onderzoek Teun Remmers en Leon Luijsterburg, begeleidend docenten van Fontys Sporthogeschool, bedanken. Ook was dit onderzoek niet mogelijk geweest met behulp van de docenten en leerlingen van basisschool de Triangel. Uiteraard worden in het bijzonder bedankt: gymdocent Wim Stienen, Juffrouw Inge en haar groep 7 en Meneer Dirk met zijn groep 7/8. Verder worden mijn medestudenten uit de studiegroep van P.O. intensief bedankt voor de samenwerking, adviezen, overleggen en feedback.

Bijlagen

Bijlage 1: Groepscohesie (GCEQ)

Verantwoording:

De vragen zijn vanwege de doelgroep aangepast en vertaald naar het Nederlands. De aanpassing is de lay-out, er zijn er 'smileys' toegevoegd die corresponderen met de verschillende antwoordcategorieën om deze te bekrachtigen. Dit zou er voor moeten zorgen dat er zo min mogelijk onduidelijkheid bestaat bij de onderzoeksgroepen over het invullen van de vragenlijst.

Het eerste deel van de vragenlijst gaat over de sfeer in de klas, het klassenklimaat. Het tweede en derde deel hebben betrekking op de cohesie binnen de klas. 'Hoe wordt er samengewerkt en hoe voel ik mij binnen de groep?' Het derde deel is een rechtstreekse vertaling van de vragen van de GCEQ van Glass & Benshoff (2002), de vragen uit het tweede deel, zijn dezelfde vragen als die van deel drie, maar zijn anders geformuleerd en dienen ter controle. Sommige vragen overlappen elkaar, zoals bijvoorbeeld vraag 1., 4. en 13. Deze vragen gaan allen over hoe de klas met elkaar om gaat, maar zijn anders geformuleerd. Op deze manier zou de betrouwbaarheid van het invullen gecontroleerd kunnen worden.

De vragenlijst:

Graag wil ik weten hoe jij over je klas denkt. Hieronder vindt je een vragenlijst die gaat over jou en je klas. Er zijn 4 antwoorden mogelijk. Na elke vraag, of eigenlijk stelling, moet jij antwoorden of je het er mee eens bent of niet.

Kruis aan welk antwoord voor jou klopt. Er is **GEEN** goed of fout. Probeer het zo eerlijk mogelijk in te vullen.

	 <i>Heel erg mee eens</i>	 <i>Mee eens</i>	 <i>Niet mee eens</i>	 <i>Helemaal niet mee eens</i>
1. Ik vind dat onze klas het goed met elkaar kan vinden				
2. Als ik aan mijn eigen klas denk, dan heb ik daar een goed gevoel over				

3. Ik vind het leuk om mijn klasgenoten te helpen				
4. Bij taken of opdrachten werken wij goed samen				
5. Ik voel me veilig in de klas				
6. Ik vind dat de we elkaar in de klas goed aanmoedigen tijdens de gymles				
7. Ik heb het gevoel dat ik erbij hoor in de klas				
8. Ik vind het leuk om klasgenoten ook buiten schooltijd te zien.				
9. Ik vind dat de meeste kinderen elkaar goed helpen				

Bijlage 2: Sociogram

De volgende vragenlijst gaat over jou en je klasgenoten. Graag wil ik van je weten met wie je graag omgaat en samenwerkt in de klas en met wie juist niet. Je mag bij elke vraag 3 klasgenoten invullen.

Er is geen **goed** of **fout** en niemand anders dan je eigen juf/meneer en meneer Wim en Thomas krijgen de antwoorden te zien, dus ook niet je klasgenoten.

Dit zijn de vragen:

- Met wie speel je graag?

.....

.....

.....

- Met wie speel je niet graag?

.....

.....

.....

- Met wie werk je graag?

.....

.....

.....

-Met wie werk je niet graag?

.....

.....

.....

Bijlage 3: Vragenlijst Sociale Vaardigheden Jongeren (VSVJ)

Verantwoording:

De VSVJ is precies overgenomen, zoals in het artikel van Hulstijn et. al. (2006). De vragen zijn eveneens in dezelfde volgorde gehouden, waarbij het eerste deel zich focust op pro sociaal gedrag. Het tweede deel heeft betrekking op sociaal ongepast gedrag.

De vragenlijst:

Hieronder vind je een vragenlijst die gaat over jezelf. Er wordt steeds iets gezegd, waarna jij moet beantwoorden of dat voor jou...:

- ...**altijd** zo is en dus **helemaal waar is**. Je zet dan een kruisje bij

**Helemaal
waar voor mij**

- ...**vaak** zo is en dus **waar is**. Je zet dan een kruisje bij

**Waar
voor mij**

- ... **bijna nooit** zo is en dus **niet waar is**. Je zet dan een kruisje bij

**Niet waar
voor mij**

- ... **nooit** zo is en dus **niet waar is**. Je zet dan een kruisje bij

**Helemaal niet
waar voor mij**

Alleen je eigen juf/meneer en meneer Wim en Thomas krijgen de antwoorden te zien. Probeer de vragen zo eerlijk mogelijk te beantwoorden. Er is **geen** goed of fout en je word er niet op beoordeeld.

	Helemaal waar voor mij (Altijd)	Waar voor mij (Vaak)	Een beetje waar voor mij (soms)	Niet waar voor mij (Bijna nooit)	Helemaal niet waar voor mij (Nooit)
Ik vrolijk een vriend(in) op die verdrietig is.					
Ik voel me blij wanneer iemand iets goed doet.					
Ik loop naar anderen toe om een gesprek te beginnen.					
Ik zeg 'dank je wel' en ben blij wanneer iemand iets voor me doet.					
Ik kan vriend(inn)en maken.					
Ik kom op voor een vriend(in).					
Ik kijk anderen aan wanneer zij spreken.					
Ik laat mijn gevoelens zien.					
Ik vraag of ik kan helpen.					
Ik stel vragen wanneer ik met anderen praat.					
Ik heb spijt wanneer ik iemand pijn doe.					
Ik doe mee met andere jongeren.					
Ik doe iets terug wanneer iemand iets voor me gedaan heeft.					
Ik vraag aan anderen hoe het met ze gaat en wat zij doen enz.					
Ik lach om grapjes en leuke verhalen van anderen.					
Ik bedreig anderen.					
Ik word gemakkelijk boos.					
Ik klaag veel.					
Ik onderbreek iemand die aan het praten is.					
Ik gebruik zonder toestemming spullen van een ander.					
Ik sla anderen wanneer ik boos ben.					
Ik kijk lelijk (boos) naar andere jongeren.					
Ik maak aanmerkingen op fouten van anderen.					
Ik lieg om mijn zin te krijgen.					
Ik probeer anderen boos te maken.					
Ik maak irritante geluiden (boeren, snuiven, enz.).					
Ik ben even zorgvuldig met spullen van een ander als met die van mezelf.					
Ik spreek te luid.					
Ik raak dikwijls betrokken bij vechtpartijen.					
Ik treiter anderen.					
Ik wil het de ander betaald zetten wanneer ik gekwetst word.					

Bijlage 4: Uitwerking interventie

Week 1 (ma 4 september) *Observeren nieuwe schooljaar + groepen (groepsdocent)*

Week 1 (di 5 september) *Voormeting: Sociogram + GCEQ → Groep 8*

Week 1 (di 5 september) *Voormeting: VSVJ → Groep 7/8*

Week 1 (do 7 september) *Voormeting: Sociogram + GCEQ → Groep 7/8*

Week 1 (do 7 september) *Voormeting: VSVJ → Groep 8*

Interventie:

Week 2 (ma 11 september): Beveiligersspel

Week 3 (ma 18 september): Groeps-stoeispiel

Week 4 (ma 25 september): Koningsspel → les uitbesteden ivm operatie?

Week 5 (ma 2 oktober): Laddercompetitie → “

Week 6 (ma 9 oktober): Demonstrantenspel → “

Week 7 (16 oktober t/m 20 oktober): *Nameting*

Bijlage 5 Uitwerkingen interventiegroep stoeispelen (LVF's)

LES 1: Beveiligersspel

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 10.30-12.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		
Beginsituatie:		
Vak 1 Stoeien: De leerlingen zijn bekend met vormen van stoeien vanuit de bewegingscultuur (judo), maar slechts enkelen hebben hier ervaring mee. Begin van het schooljaar hebben ze les gehad, waarbij basale vormen vanuit het domein zelfverdediging zijn aangeboden in de vorm van een responscursus. Zij hebben dus weinig kennis en ervaring met stoeispelen.		
Vak 2 Turnen; wendsprong: De leerlingen zijn bekend met de wendsprong en bijbehorende regels met betrekking tot de veiligheid. Er zit weldegelijk niveau verschil binnen de klas. Een gedeelte van de leerlingen kan al de arabier komen, terwijl sommigen nog moeite hebben met de wendsprong.		
Vak 3 Rugby-overloop-tikspel: De leerlingen kennen dit spel nog niet. Zij zijn wellicht bekend met overloop-tikspelen met bal. Waarschijnlijk zijn zij gewend de bal vooruit te spelen. Dit zal dus enige aandacht vereisen.		

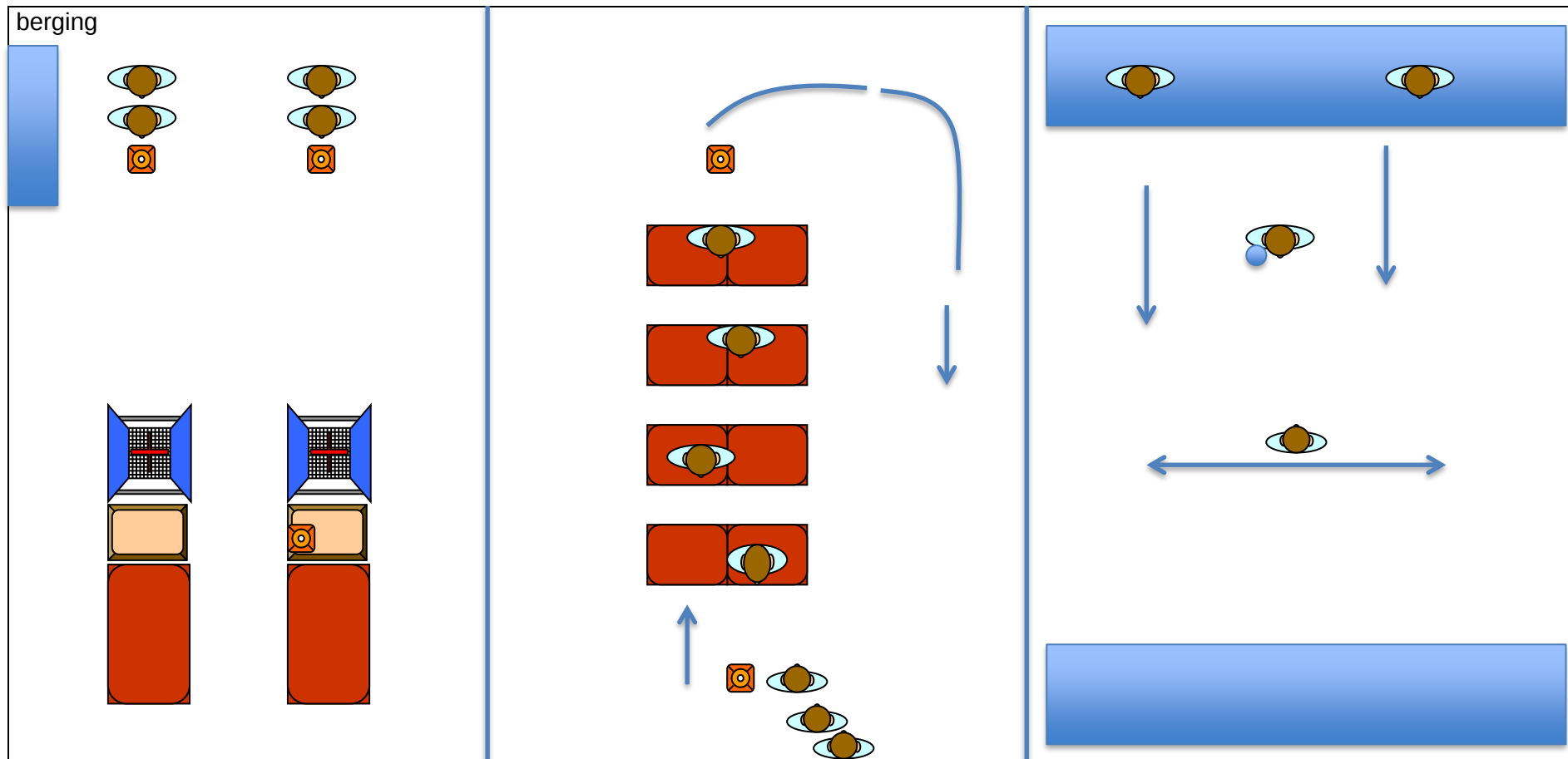
Doelstelling:

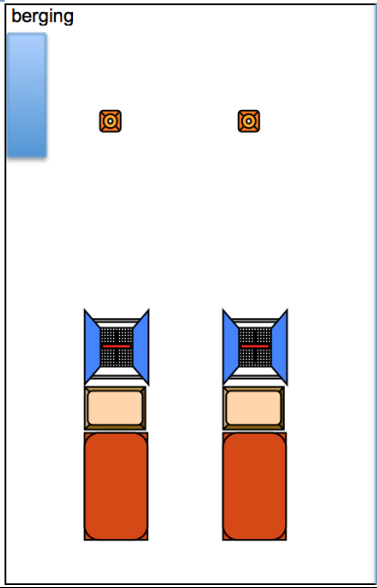
Vak 1 Stoeien: Deze les hebben de leerlingen kennis gemaakt met een stoeivariant waarbij zij op kunnen gaan in de groep. Het stoeien is nog niet 1 met 1, maar vind binnen de groep plaats. Dit geeft de leerlingen de kans om de grenzen rustig aan te verleggen, waarbij het niet te dicht bij direct winnen of verliezen van een klasgenoot komt. Maar winnen is zeker wel mogelijk. Aan het eind van de les zijn de leerlingen in staat het spel zelf op gang te houden. Zij hebben een begin gemaakt met het verleggen van de sociaal emotionele grenzen, dmv het aanraken van elkaar in de trant van het spel.

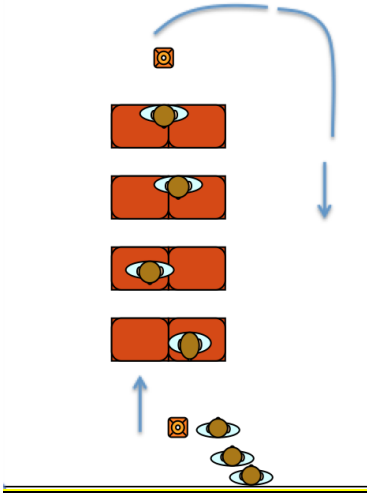
Vak 2 Turnen; wendsprong: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met een effectieve aanloop en timing/afstand van het inspringen, om te kunnen komen tot een goed zweef- en daardoor steunmoment.

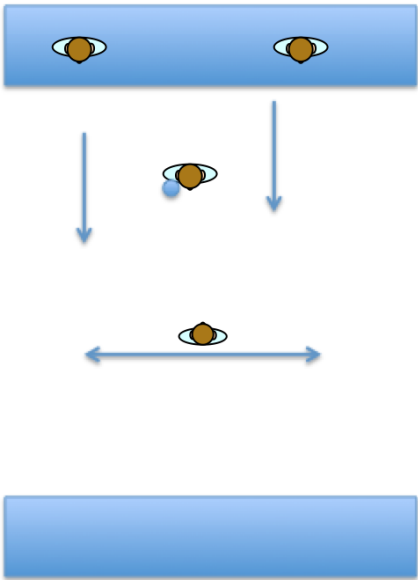
Vak 3 Rugby-overloop-tikspel: Tijdens deze les staat zelfregulering centraal. De leerlingen zijn in staat het spel zelf op gang te houden, waarbij gebruik gemaakt wordt van een scheidsrechter die bepaalt of de bal niet naar voren overgespeeld wordt, zodat dit in het begin goed wordt aangeleerd.

Zaalopstelling

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubber	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitenom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant.	Iedereen gaat in de rij staan achter de pylon en vanaf daar gaan we starten. * Docent geeft voorbeeld 1 voorbeeld met wendsprong, vervolgens stelt de docent de vraag welke sprong hierna zou volgen, indien dit goed gaat. Juiste antwoord: Arabier 1 voorbeeld in de vorm van de arabier.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Beveiligersspel; stoeispelen Bewegen regelen: zelf op gang houden, dmv nieuwe beveiligers en einde spel	- 8 matjes - 2 pylonen	Regels: - Als je op de rug wordt geduwd dan hoor je bij de beveiliging en ga je hen meehelpen - Kietelen, krabben, knijpen, haren trekken, slaan en schoppen is niet toegestaan - Als iemand 'Auw' of 'stop' zegt dan moet iedereen stoppen en gaan ze opnieuw spelen - Als je voorbij vak 4 bent dan heb je gewonnen en is het spel afgelopen - als je voorbij de mat bent, mag de beveiligiger op die mat jou niet meer aanraken. - Niet bij het hoofd - variaties: af = opnieuw beginnen, iedereen heeft 3 levens, 5 minuten speeltijd dan nieuwe beveiligers; probeer zoveel mogelijk punten te halen binnen 5 minuten.	Vier kinderen (de bewakers) zitten in de 4 vakken op hun knieën. De andere kinderen (de dieven) proberen om de beurt over al die vakken heen te kruipen zonder dat ze op hun rug worden gelegd door de beveiliging. * Moeilijker voor de beveiliging: Met één hand aanvallen, andere hand op de rug Groter en breder vak Alleen aan het onderlichaam iemand duwen en trekken Tips voor de verdediger: Maak jezelf breed, zo word je minder snel omgeduwd Blijf laag bij de grond Beweeg snel * Makkelijker voor de beveiliging: Kleiner/smaller vak, Meerdere beveiligers in het vak, Tips voor de beveiliging: Snelle onverwachte bewegingen maken Trekken en duwen snel afwisselen met elkaar Pak de dieven beet bij de bovenbenen, bovenarmen en/of heupen

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Rugby overloop spel	- 4 ballen - pylonen/hoedjes 8x	- Lopen met de bal mag - De bal mag niet vooruit gegooid worden, alleen schuin naar achteren - Als het kind met de bal wordt getikt, dan is het tweetal af - Onderschept de verdediger de bal, dan is het tweetal af - Ben je als tweetal af, dan sluit je weer achteraan	1 leerling is de tikker. De andere leerlingen vormen 2-tallen. Per 2-tal is er 1 bal. Het doel is om de bal naar de overkant te brengen, hiervoor mag je lopen met de bal, maar de bal mag niet vooruit gespeeld worden, alleen achteruit, net zoals bij rugby. Het doel van de tikker is om degene met de bal in de handen te tikken, of de bal te onderscheppen. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer de tikker scoort, legt hij een blokje om, wanneer de lopers scoren zetten zij een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we een nieuwe tikker en nieuwe 2-tallen.

Les 2: Groepsstoeispeel

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Stoeien; groepsstoeispeel: De leerlingen hebben vorige week een introductie gemaakt met stoeien. Zij zijn bekend met het aangeven van de eigen grenzen en hebben vorige week gewerkt aan het verleggen van deze grenzen. Zij hebben elkaar aangeraakt en geprobeerd de ander op de rug te leggen en 3 seconden vast te houden.

Vak 2 Turnen; wendsprong/arabier: De leerlingen kennen de regels mbt de veiligheid als het gaat om steunspringen. De meeste leerlingen kennen de verschillende fasen die behoren tot het springen; aanloop, (inspringen), afzet, zweeffase, steunfase en landing.

Vak 3 Emmerbal: De leerlingen zijn bekend met spelvormen en het werken in teams. Zij kunnen de bal (gericht) overspelen en zij kunnen bewegen in de vrije ruimte. Daarnaast kunnen zij de bal ontvangen.

Doelstelling:

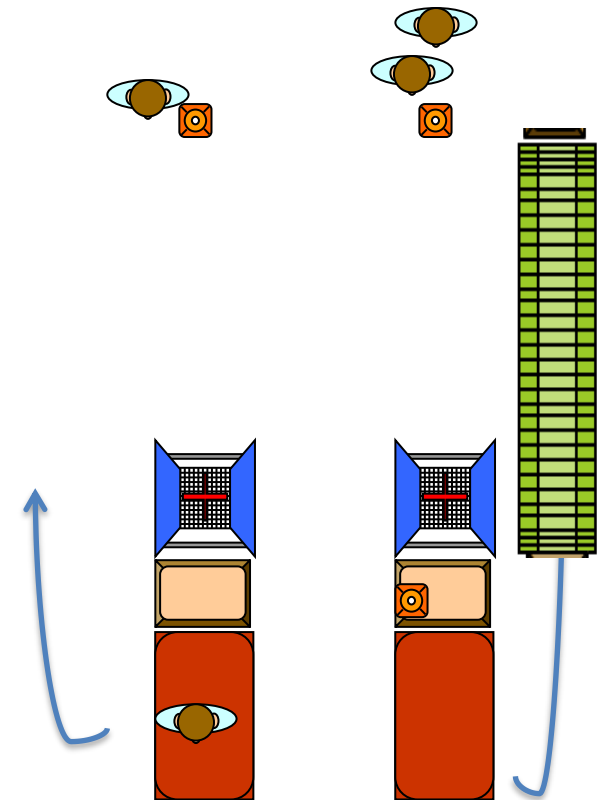
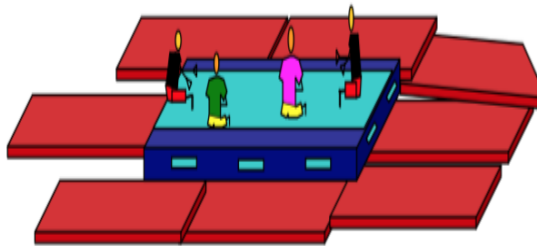
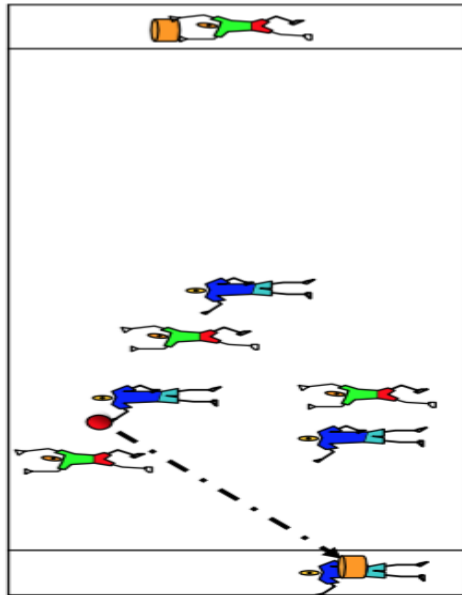
Vak 1 Stoeien; Aan het eind van de les hebben de leerlingen een anderen variant van stoeispelen ervaren en zijn zij bezig geweest met het verleggen en aangeven van de grenzen. Het doel van de les is dan ook, om iets verder deze grenzen op te zoeken.

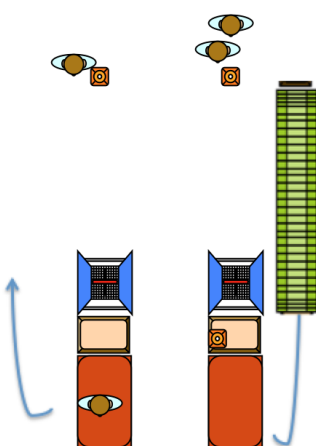
Vak 2 Turnen; wendsprong: Aan het eind van de les kunnen de meeste leerlingen de wendsprong en hebben zij inzicht in de fasen die horen bij het springen. De meesten kunnen een efficiënte aanloop laten zien, waardoor zij een goede (1^e) zweeffase hebben en kunnen komen tot een goed steun moment. Zij weten wat belangrijk is voor een goed steunmoment (gestrekte armen + handplaatsing)

Vak 3 Spel; Emmerbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met het bewegen in de vrije ruimte en gericht overspelen. Daarnaast zijn zij bezig geweest met scoren/mikken op doel.

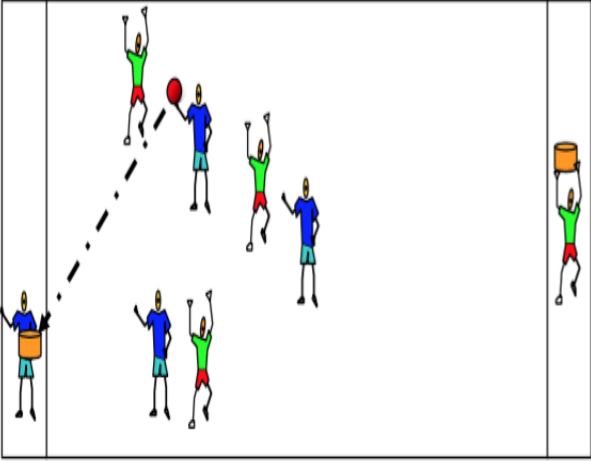
Zaalopstelling

berging

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubbers	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitentom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant.	Vorige week hebben we geoefend met de wendsprong. Vandaag gaan we hiermee verder en gaan we proberen een wendsprong te maken, waarbij we een 1^e en 2^e weeffase proberen te laten zien. Als je door wilt gaan richting de arabier mag dit natuurlijk ook. Vorige keer heb ik wat hulpmiddelen laten zien die je kunt gebruiken, het is aan jou om te kiezen of en welke hulpmiddelen je wil gebruiken. Op de lange mat op de terugweg, mag je de arabier of radslag oefenen, zodat je de beweging en het steun op je armen kunt oefenen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Groepsstoeispel: Koning van het eiland	- 1 dikke mat - 8 kleine matjes rondom	Regels: - 'Stop' of 'auw' betekent stop. Duidelijk aangeven van de grenzen en de ander moet zich daaraan houden. - Wanneer je van de mat af bent geduwd ga je om de mat zitten. Je mag niet meer op de mat komen maar wel vanaf de zijkant de anderen er vanaf trekken - Niet grijpen naar het hoofd/nek	De hele groep gaat op de dikke mat zitten en probeert bij het startsein iedereen van de mat af te duwen en zelf op de mat te blijven zitten. Als je van de dikke mat af bent mag je niet weer terug op de dikke mat maar mag je wel nog steeds proberen om de anderen van de mat af te krijgen. De twee kinderen die als laatste zijn overgebleven op de mat spelen de finale. <u>Tips voor de aanvallers:</u> Houd je tegenstander breed vast, bij bovenbeen en bovenarm bijvoorbeeld. Zorg dat je zelf stevig zit, zodat wanneer je duwt je niet zelf naar achteren schuift. <u>Tips voor verdedigers:</u> Blijf dicht bij de mat, daar ben je het moeilijkst weg te duwen Blijf in het midden van de mat Maak telkens onverwachte bewegingen Maak jezelf breed

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Emmerspel: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 2 ballen - 2 emmers/manden - 4 x lintjes	- Probeer over te spelen en vrij te lopen - Niet lopen met de bal - niet uit de handen slaan - bij score blokjes omleggen; een team liggende andere team staande blokjes. 1^e team bij 6 heeft gewonnen. - geen fysiek contact	4 vs 4, waarvan 1 'keeper' met de mand. Deze persoon beweegt alleen in het scoringsvak. Een team kan scoren door de bal door de mand te gooien die hun 'keeper' vast houdt. Het andere team probeert dit te voorkomen. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer het ene team scoort, legt het een blokje om, wanneer het andere team scoort zet het een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we een nieuwe teams.

Les 3: Koningsspel

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Stoeien; Koningsspel; leerlingen zijn bekend met stoeien in groepsverband, maar hebben nog niet 1 tegen 1 gestoeid, met als doel het controleren van de ander.

Vak 2 Turnen; Arabier/wendsprong: De leerlingen hebben 2 weken geoefend met de wendsprong en de arabier.

Vak 3 Spel; Ringhockey; leerlingen zijn bekend met gewoon hockey en wellicht met unihockey. Ik weet dat de er ringhockey materiaal beschikbaar is, dus de kans is groot dat de leerlingen dit wel eens eerder gespeeld hebben. De leerlingen zijn in staat over te spelen en te bewegen in de vrij ruimte. Logischerwijs denk ik wel dat het moeilijker overzicht houden is voor de mindere beweger, omdat zij naar de grond moeten kijken.

Doelstelling:

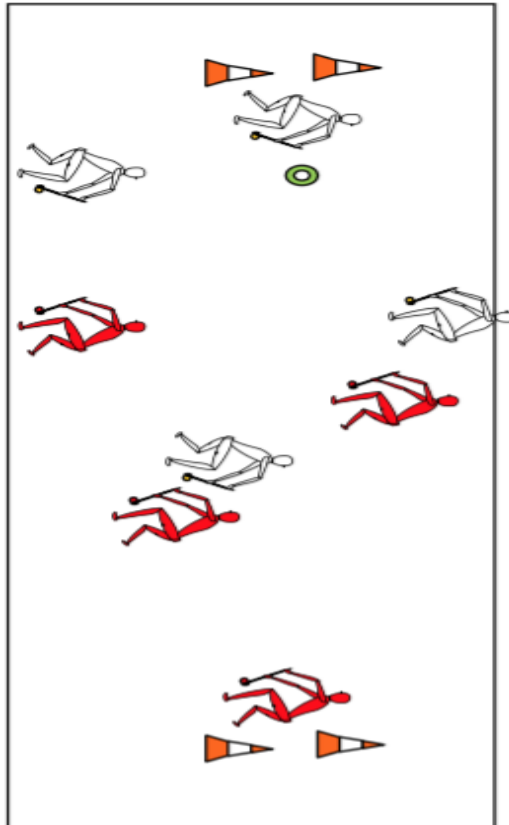
Vak 1 Stoeien; Koningsspel: Aan het eind van de les zijn de leerlingen bezig geweest met het verleggen van de grenzen. Koningsspel is een 1 op 1 stoeien verkapt als groepsspel. In principe is het groep tegen groep, maar het stoeien zelf is 1 tegen 1. Zo wordt het meer een onderlinge wedstrijd, dit kan voor sommigen als moeilijker ervaren worden.

Vak 2 Turnen; Arabier/wendsprong: Aan het eind van de les kunnen de leerlingen vrijwel allemaal de wendsprong over de kast vanuit de minitrampoline en proberen de leerlingen die al wat verder zijn elkaar beter te maken door middel van tips/coaching, videofeedback en vooral hulpverlenen. Hiervoor hebben zij gebruik gemaakt van de hulpverlenerskaart.

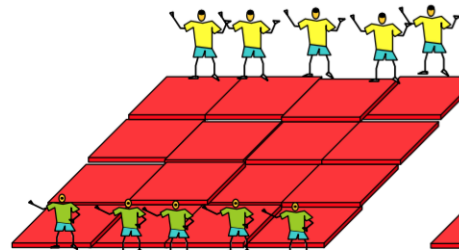
Vak 3 Spel; Ringhockey: Aan het eind van de les hebben de leerlingen actief gewerkt aan het bewegen in de vrije ruimte en dus ook het overspelen. De focus ligt op het scoren.

Zaaloopstelling

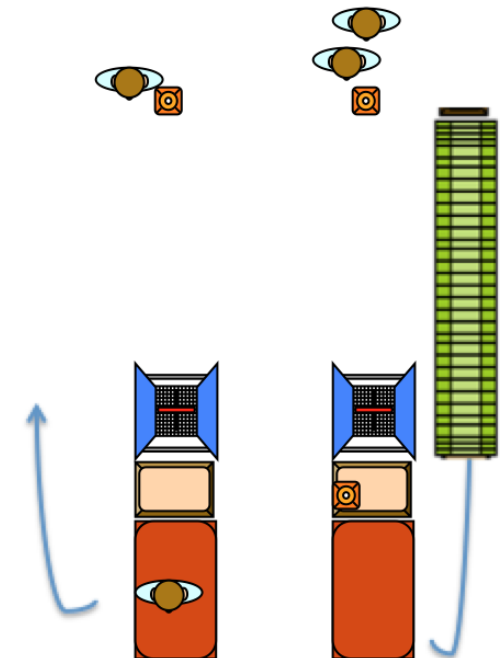
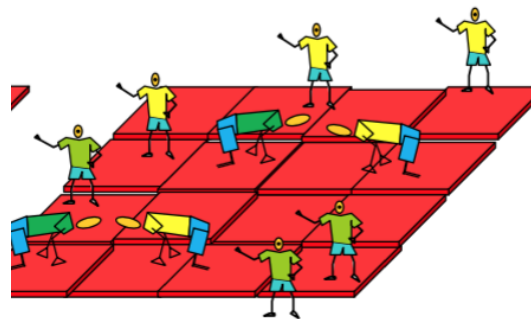
berging

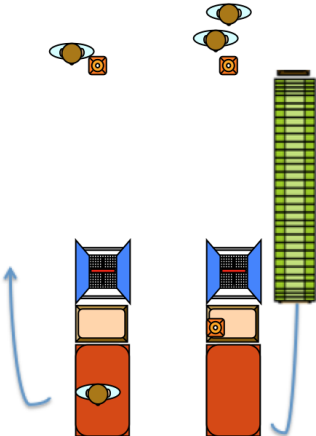

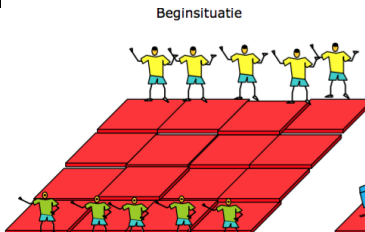
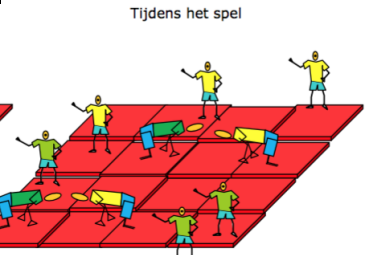
Beginsituatie

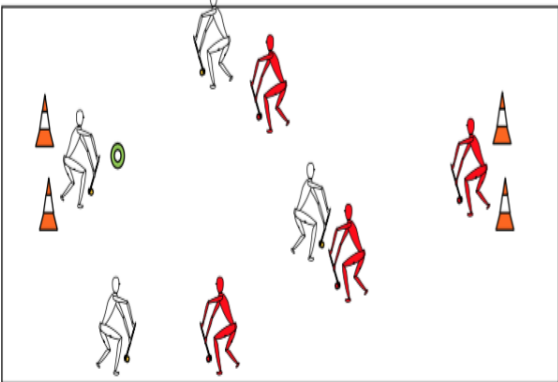

Tijdens het spel

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubbers	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitentom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant. - Tijdens het oefenen geef je elkaar tips en probeer je elkaar beter te maken.	Dit is de derde week dat we aan de slag gaan met het steunspringen. Probeer jezelf zoveel mogelijk uit te dagen, om zo dicht mogelijk bij het springen van een arabier te komen. De leerlingen die dit al heel goed lukt wil ik vragen om zo goed mogelijk de anderen te helpen. Op de lange mat op de terugweg, mag je de arabier of radslag oefenen, zodat je de beweging en het steun op je armen kunt oefenen. Maak gebruik van: Ipads voor videoreflectie of coaching. Geef elkaar tips Zet voor elkaar de hulpmiddelen neer: flubbers, pylon om opzwaai af te dwingen, ring met lintje erin etc.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Koningsspel: Groep tegen groep, 1 vs 1 stoeien.	- 12 kleine matjes aan elkaar Beginsituatie Tijdens het spel	Regels: - Startsein is een low-five - Het mag bij niemand pijn doen, als dit toch gebeurt roept degene 'Stop' of 'auw'. Duidelijk aangeven van de grenzen en de ander moet zich daaraan houden. - 1 persoon wint, wanneer hij de ander 5 sec in de houdgreep heeft. (indien te moeilijk 3 sec van maken). - Niet grijpen naar het hoofd/nek - Degenen die aan het wachten zijn, zijn scheidsrechter - Niet rennen over de matten - Er wordt 1 tegen 1 gespeeld	De groep wordt ingedeeld in twee teams. De teams gaan naar hun eigen kasteel en beslissen in stilte wie van het team de koning wordt. Bij het startsignaal lopen de teams op elkaar af en dagen ze allemaal iemand uit het andere team uit om mee te stoeien. Degene die het stoeispeel wint, mag de vraag stellen: 'ben jij de koning?'. De verliezer moet dan eerlijk antwoorden met 'ja' of 'nee'. Is het antwoord 'nee' dan zoek je allebei een nieuwe tegenstander op en gaat opnieuw stoeien. Is het antwoord 'ja' dan roep je door de zaal: 'Ik heb koning verslagen!'. Iedereen stopt bij dit teken met stoeien en trekt zich terug naar hun eigen kasteel. Het is nu 1-0 voor het team dat de koning heeft verslagen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Ringhockey: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 10 sticks - 2 ringen - 5 lintjes - 4 pylonen The diagram shows a rectangular playing area. Inside, there are 10 stick figures: 5 white and 5 red. There are 4 orange pylons (cones) placed around the perimeter. A green ring is shown in the center of the field. The figures are positioned in a way that suggests they are ready to start the game.	- Je mag de stok in de ring steken en lopen - Als de tegenstander ook een stok in de ring steekt moet de ander er uit. - De ring mag niet tegengehouden worden met de voet - Stok mag niet boven de knie uitkomen tijdens het overspelen - Stok moet vast worden gehouden met twee handen	De kinderen worden verdeeld in twee gelijke partijen, beide partijen proberen de ring in het doel van de tegenstanders te krijgen doormiddel van samenspel. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer een team scoort, legt dat team een blokje om, wanneer het andere team scoort zet het een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we nieuwe teams. Als een team 2 keer achter elkaar scoort, gaat er 1 speler uit en spelen ze met een wisselspeler.

Les 4: Laddercompetitie

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 10.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Stoeien; laddercompetitie: Leerlingen kennen deze vorm van stoeien nog niet, waarbij ze 1 tegen 1 aan het stoeien zijn. Zij hebben wel de afgelopen weken geoefend met stoeispelletjes in team verband, waarbij het elkaar aanraken, grenzen stellen en verkennen centraal stond. Tijdens deze spelletjes hebben zij van de lesgever tips gekregen over hoe zij zich het beste kunnen bewegen tijdens zo'n spelletje.

Vak 2 Atletiek: Dobbelsteen estafette: Logischerwijs verwacht ik de leerlingen ervaring hebben met korte afstanden rennen of sprinten. Of zij verder iets van de techniek weten is mij onbekend en in het kader van de doelstelling (bewegen regelen en verbeteren) niet relevant. Grotendeels zal de klas wel weten wat een estafette inhoudt.

Vak 3 Spel; Doeljagerbal: De leerlingen zijn bekend met bewegen in de vrije ruimte, echter weet ik niet hoe ze bewegen in de vrije ruimte, wanneer dit gebied bedreigd wordt en of ze dan nog steeds gericht kunnen over spelen.

Doelstelling:

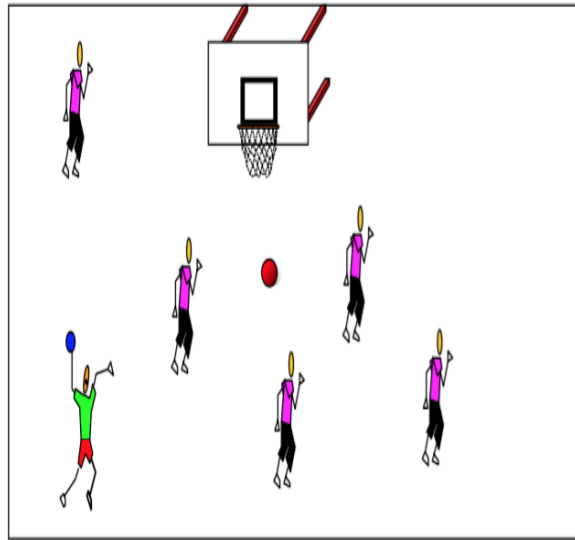
Vak 1 Stoeien; Laddercompetitie: Doelstelling van deze les is om de leerlingen te laten ervaren hoe het is om 1 tegen 1 te stoeien met het wedstrijd element van winnen en verliezen er in. Dit zorgt er voor dat docent, maar zeker ook de leerlingen de grenzen op gaan zoeken van wat wel of niet prettig kan zijn en dat er wellicht moeilijk sociaal-emotionele situaties kunnen ontstaan. De leerlingen proberen hier zo goed mogelijk mee om te gaan. Daarnaast oefenen zij verder met het bewegen verbeteren met hoe zij de ander kunnen controleren en dit kunnen voorkomen.

Vak 2 Atletiek: Dobbelsteen Estafette: Aan het eind van de les hebben de leerlingen op een speelse manier kennis gemaakt met atletiek in de zaal en met een speelse competitieve estafette vorm. Zij kunnen aan het eind van de les de wedstrijd zelf op gang houden.

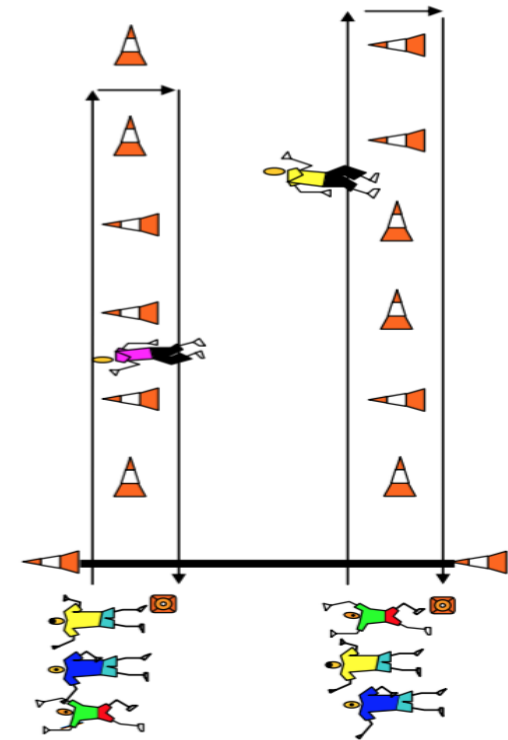
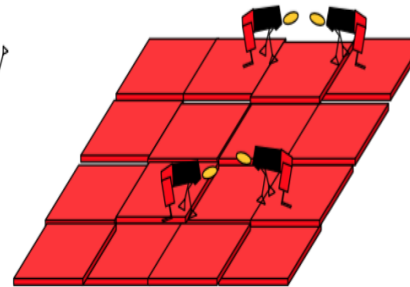
Vak 3 Spel; Doeljagerbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met het bewegen door bedreigd gebied en toch gericht over spelen.

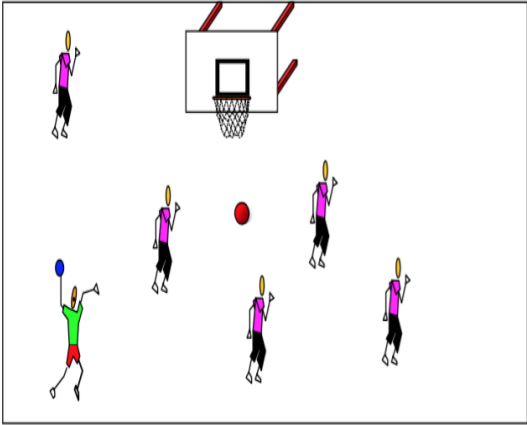
Zaalopstelling

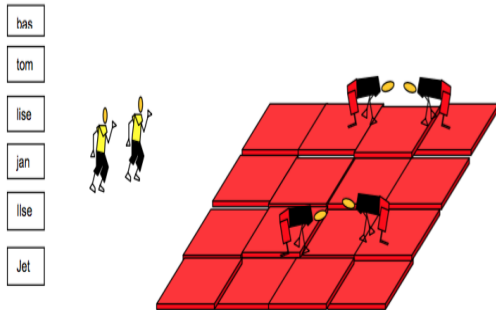
berging

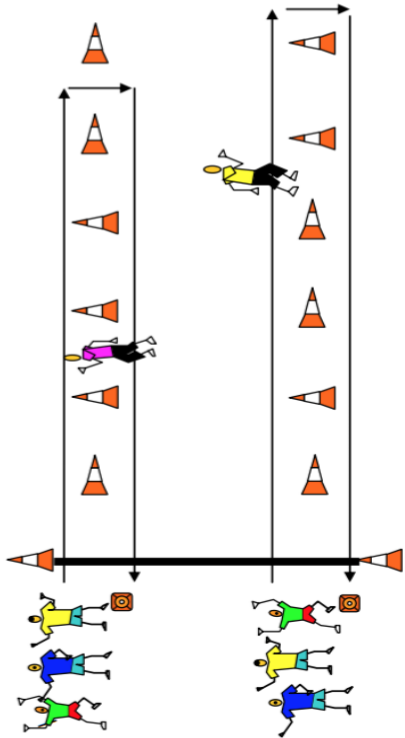

has
tom
lise
jan
lise
Jet

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Doeljagerbal: Bewegen door bedreigd gebied, mikken/scoren, gericht overspelen	- Lintje 2x - 1 foambal - 1 volleybal - 1 basket	- De jager mag (niet) lopen met de bal - De jager gooit de hazen af met de bal. Hij mag niet tikken met de bal - De hazen zijn af als ze geraakt worden door de bal van de jager. - De haas is ook af als de bal via de grond, de muur of een andere haas komt. Zelfs als de hazen zelf de bal van de jager aanraken, zijn ze af! - De hazen die af zijn gaan in de hoepels staan en kunnen bevrijd worden doordat de nog rondlopende hazen de 'verlosbal' door de basket gooien; de verlosbal heeft een andere kleur dan de foambal van de jager. Bij voorkeur is het een zachte bal -De jager is af als hij expres aan de verlosbal komt	Er is 1 jager (deze heeft de afgooibal in z'n handen). Deze jager probeert de hazen (lopers) af te gooien die in het veld staan. De jager heeft gewonnen als alle hazen af zijn. De hazen hebben gewonnen als de bal 2x (of 3x, lesgever bepaald) door de basket is gegooit. Uiteraard moeten de regels worden aangepast indien de verhoudingen in het spel daar aanleiding toe geven.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Laddercompetitie; stoeien: - Sociaal emotioneel: grenzen verkennen, verleggen en aangeven. - Controle techniek: houdgreep - Zelf regulering: einde wedstrijd + doorwisselen	- +/-12 kleine matjes aan elkaar	- Het is grondjudo, staan is niet toegestaan - Het mag bij niemand pijn doen, gebeurt dit toch, dan gelijk stoppen. 'Auw' of 'stop' = stoppen! - Ligt iemand 3 tellen op de rug dan heeft hij verloren - Als je verloren hebt ga je 1 stapje naar onderen. - Als je gewonnen hebt ga je 1 stapje naar boven. - Als je uitgedaagd wordt moet je de uitdaging aangaan. - Low five is startsein.	Alle naamkaartjes komen op de grond te liggen in een vorm van een ladder. De kinderen dagen een kind uit die 1 of 2 plekken boven of onder hen ligt in de ladder. Degene die wint gaat in de ladder één plekje naar boven. Degene die verliest gaat één plekje naar beneden. De opdracht die de kinderen uit moeten voeren is het volgende: Ga tegenover elkaar zitten op je knieën en geef elkaar een low-five als startsein. Als je iemand 3 tellen op de rug hebt liggen dan heb je gewonnen. Van te voren wordt afgesproken hoeveel tijd er gespeeld wordt, degene die dan bovenaan staat heeft de laddercompetitie gewonnen. Het kan soms zijn dat alle kinderen die je mag uitdagen al bezig zijn, dan moet er even gewacht worden.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Ringhockey: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 16 pylonen	- Een kind mag pas gooien met de dobbelsteen als de vorige loper de lijn heeft gepasseerd. - Per beurt mag je maar 1 keer gooien. - Het kind moet altijd rennen, ook al is die pylon al om. Dan om de omgegooide pylon heen rennen en terug naar het groepje. - Het groepje dat als eerste alle pylonen om heeft en achter elkaar staat met de armen in de lucht heeft gewonnen.	Er worden 2 groepen gevormd. De eerste leerlingen van elke groep gooien met de dobbelsteen. Gooit het kind bijvoorbeeld 5, dan moet het sprinten naar de 5e pylon, hier omheen rennen, deze omgooien en terugrennen naar het groepje. Hierna is de volgende aan de beurt. Het spel is afgelopen als alle pylonen omgegooid zijn. Indien 1 ronde gespeeld, kunnen de leerlingen er zelf voor kiezen om nog een keer te spelen met dezelfde teams of de teams te veranderen.

Les 5 Demonstrantenspel

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.00-12:20	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Stoeien; Demonstrantenspel: De leerlingen zijn bekend met verschillende stoeivormen, zowel in teamverband als individueel. Zij weten hoe zij het beste kunnen verdedigen en zij weten hoe zij de ander goed kunnen vastpakken en controleren.

Vak 2 Tikspel: Capture the flag; leerlingen kunnen tactisch lopen door bedreigd gebied en kunnen zelf het spel op gang houden (reguleren).

Vak 3 Spel; Uittik- schietbal: De leerlingen hebben geoefend met bewegen door bedreigd gebied vorige les met jagerbal. Nu komt dit onderwerp weer terug, maar in de vorm van een overloop spel; variant van slagbal.

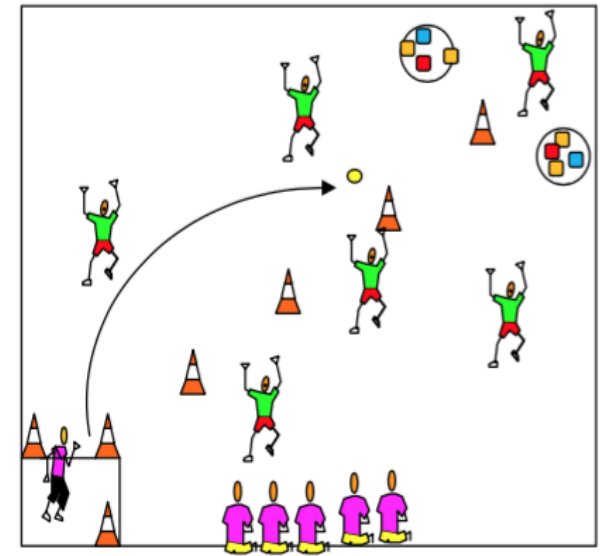
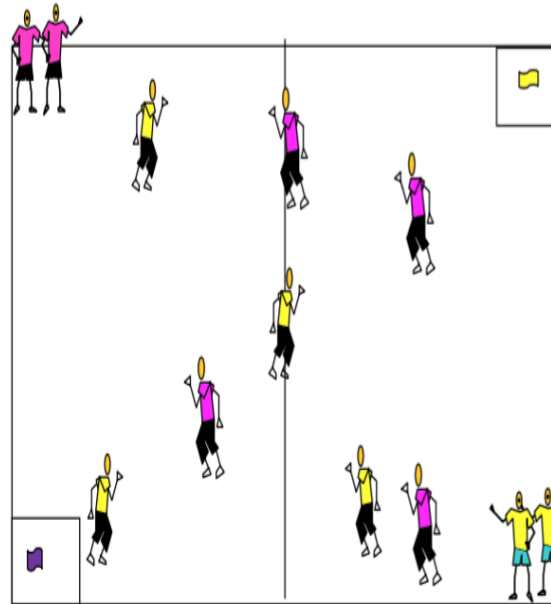
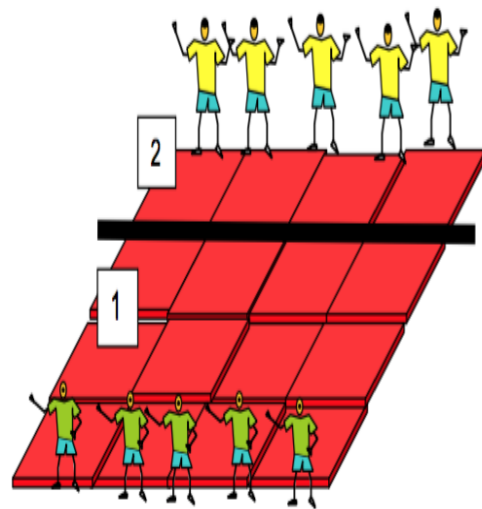
Doelstelling:

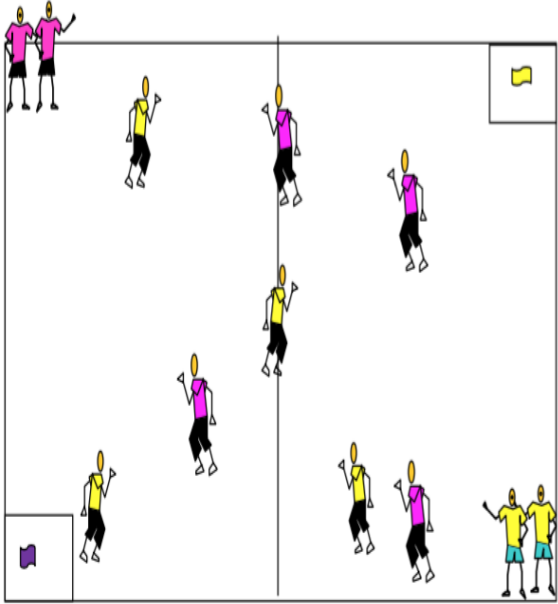
Vak 1 Stoeien; Demonstrantenspel: Aan het eind van de les zijn de leerlingen in staat binnen het eigen team beweegproblemen (het vervoeren van demonstranten naar "de cel") op te lossen op een veilige manier. Waarbij rekening wordt gehouden met de ander.

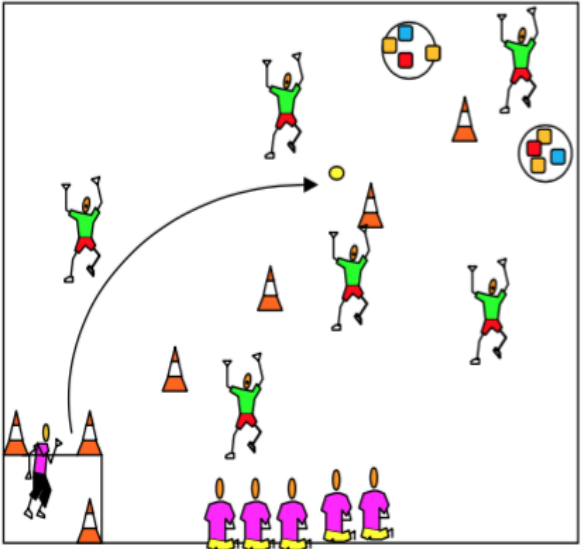
Vak 2 Atletiek: Dobbelsteen Estafette: Aan het eind van de les hebben de leerlingen op een speelse manier kennis gemaakt met atletiek in de zaal en met een speelse competitieve estafette vorm. Zij kunnen aan het eind van de les de wedstrijd zelf op gang houden.

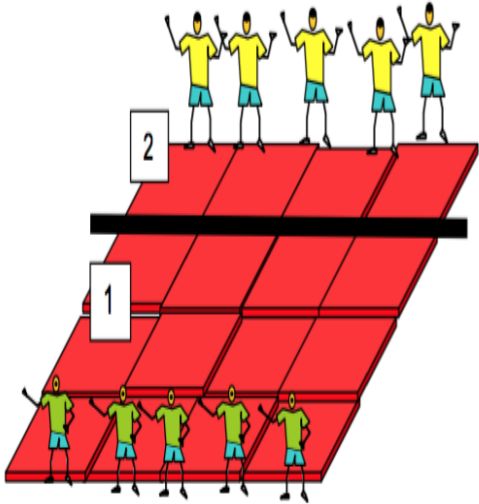
Vak 3 Spel; Uittik-schietbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen als looper door bedreigd gebied gelopen en kunnen zijn tot scoren komen. Dit doordat zij tactisch gebruik maken van looplijnen in het spelletje.

berging

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Capture the flag; tikspel: Bewegen door bedreigd gebied, Uittikken, reguleren	- 2 vlag/pylon/hoedje - 2 hoepels - 5 lintjes	- ben je getik ga je in het achterveld zitten bij de tegenstander - alleen tikken in eigen vak - heb je met jouw team de vlag veroverd heb je 1 punt en begint het spel opnieuw en zet je een blokje op of om. - Team dat als eerste 6 blokjes om heeft wint, dan wisselen van team - Tikken is tikken, niet duwen.	In dit tikspel zijn er twee vakken en twee teams, elk team heeft zijn eigen vak waar hij de tikker is. Komen ze in het vak van de ander dan kan je juist getikt worden. Achterin het veld van de ander ligt de vlag die je moet pakken zodat je het spel kan winnen. Wordt je getikt, dan ga je achter in het veld van de tegenstanders staan, je teamgenoten kunnen je daar weer vrijtikken. In het vak van de vlag ben je vrij. De vlag moet gepakt worden en terug gebracht worden in het eigen vak, pas dan heb je gewonnen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Uittik- schietbal	- schietkussen + bijbehorende bal - pylonen 7x - 2 hoepels - 8 – 10 pittenzakjes	- Tikken met de bal betekent niet dat je de looper mag afgooien. - Beide teams hebben een bepaalde tijd om punten binnen te halen. - Als veldpartij verdeel je je team over de 2 helften van het veld, aangegeven voor de lijn van pylonen. - eventueel 1 extra flubber als vrijplaats, indien te moeilijk <u>Tips voor de veldpartij:</u> Verspreid je zo goed mogelijk over het veld Gooi niet naar een medespeler die veel te ver weg staat Iemand die geen bal heeft, blijft vlakbij de slagman/loper <u>Tips voor de slagpartij:</u> Sla de bal daar waar ruimte is en geen tegenstanders staan Loop zo snel mogelijk naar een hoepel met pittenzakjes Houd de bal goed in de gaten Schat goed in of je nog een pittenzakjes kan pakken Als de bal in het rechtervak is, ren dan naar het linkervak Blijf dicht bij de scheidslijn	Er worden 2 teams van maximaal 6 kinderen gemaakt; een slag- en veldpartij. De eerste slagman/loper slaat de bal in het veld en probeert zonder getikt te worden een of twee punten te maken door een of twee pittenzakken te veroveren en terug te keren in het slaperk. De veldpartij probeert te voorkomen dat de slagman/loper punten maakt door deze uit te tikken. De spelers in het veld mogen lopen met de bal, maar de diagonaal niet passeren. De slagman/loper mag dit wel.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Stoeien; demonstranten spel. Samenwerken en communiceren binnen stoeien om beweegprobleem op te lossen, samen demonstrant versjouden over de mat.	- 12 kleine matjes - 6x lintjes - 4x pylonen	- Het spel is slechts stoeien, judoworpen zijn dus niet toegestaan. - Het mag bij niemand pijn doen. - Als iemand toch pijn heeft roept hij 'stop' en stop je gelijk met stoeien. - Rennen is niet toegestaan - Als alle demonstranten in vak 2 staan is het spel afgelopen - De demonstranten die in vak 2 zijn gesleept hebben geen taak meer. - De demonstranten mogen in eerste instantie niet samenwerken om niet gepakt te worden, als het goed gaat kunnen we dit aanpassen.	De groep wordt ingedeeld in twee teams. Het ene team is het politiekorps, het andere team is het demonstrantenteam. De demonstranten staan in vak 1, het politieteam wil dit team in vak twee krijgen. Dit doen ze door ze mee te slepen naar vak 2. <u>Tips voor politie:</u> Pak de tegenstander vast bij de bovenarmen of bovenbenen, dat heeft vaak meer effect. Zorg dat je zelf stevig staat, zodat wanneer je trekt je niet zelf naar achteren schuift. Werk samen met je team <u>Tips voor demonstranten:</u> Blijf dicht (laag) bij de mat, daar ben je het moeilijkst weg te halen. Blijf zo ver mogelijk weg bij vak 2. Maak telkens onverwachte bewegingen. Maak jezelf breed

Bijlage 6 Uitwerkingen controle groep 7/8 (LVF's)

LES 1:

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 7/8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Spel: Smashbal: Leerlingen zijn niet bekend met smashbal. Zij hebben wellicht wel eens volleybal gespeeld, waarvan de smash uit het spel afkomstig is. Verder zijn zij bekend met bewegen in de vrije ruimte en gericht overspelen.

Vak 2 Turnen; wendsprong: De leerlingen zijn bekend met de wendsprong en bijbehorende regels met betrekking tot de veiligheid. Er zit weldegelijk niveau verschil binnen de klas. Een gedeelte van de leerlingen kan al de arabier komen, terwijl sommigen nog moeite hebben met de wendsprong.

Vak 3 Rugby-overloop-tikspel: De leerlingen kennen dit spel nog niet. Zij zijn wellicht bekend met overloop-tikspelen met bal. Waarschijnlijk zijn zij gewend de bal vooruit te spelen. Dit zal dus enige aandacht vereisen.

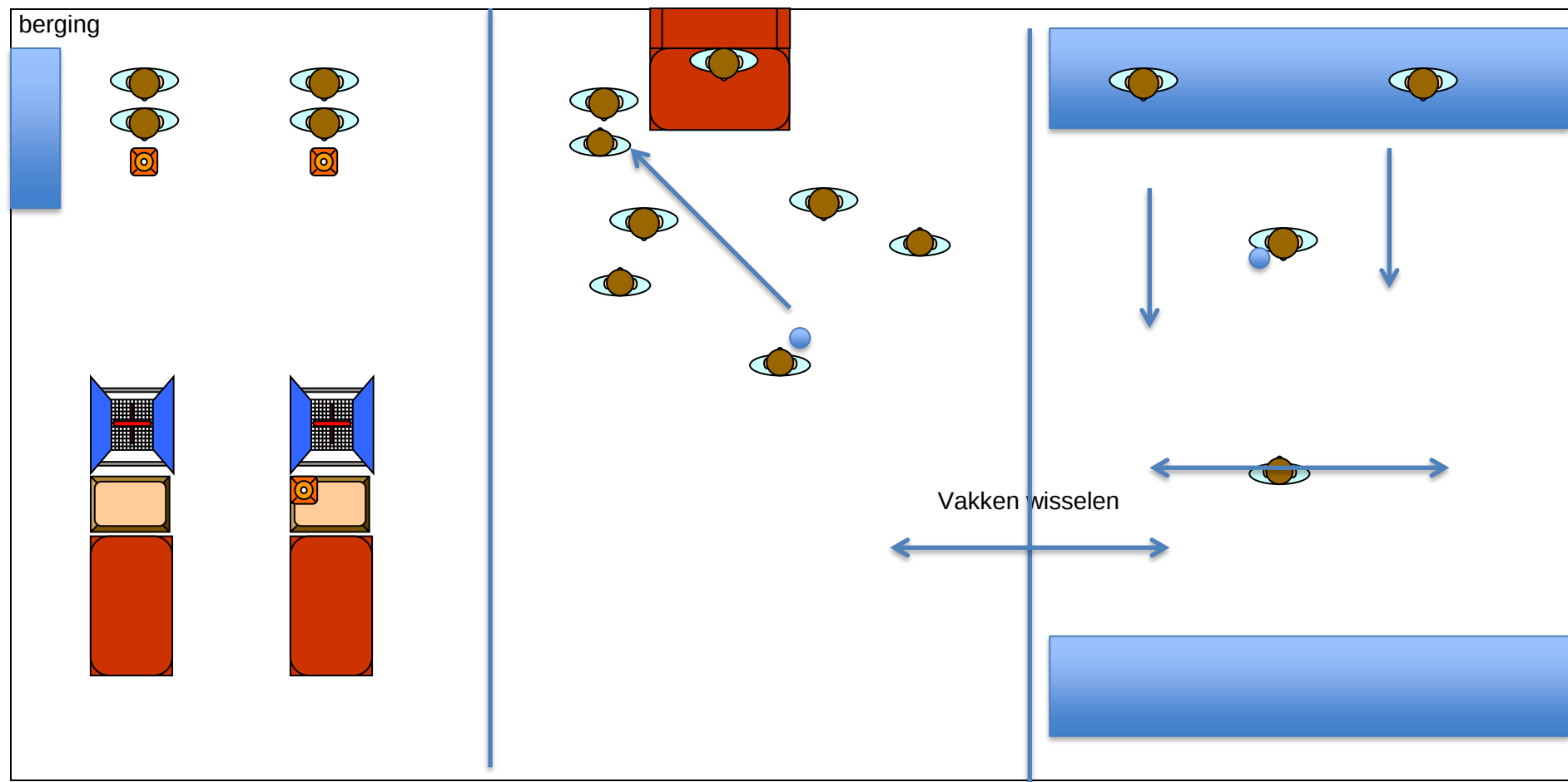
Doelstelling:

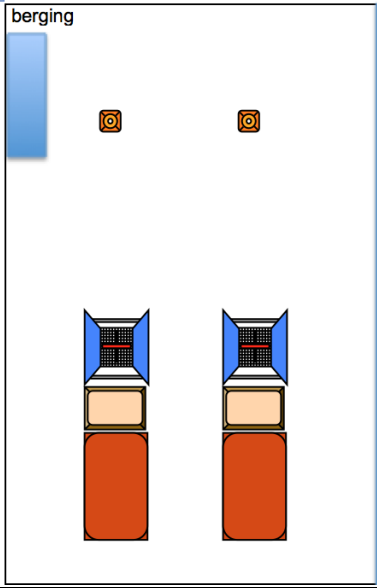
Vak 1 Spel: Smashball aan het eind van de les zijn de leerlingen in staat om in scoringspositie te komen en te komen tot scoren. Daarnaast kunnen zij het spel zelf op gang houden dmv. het blokken systeem.

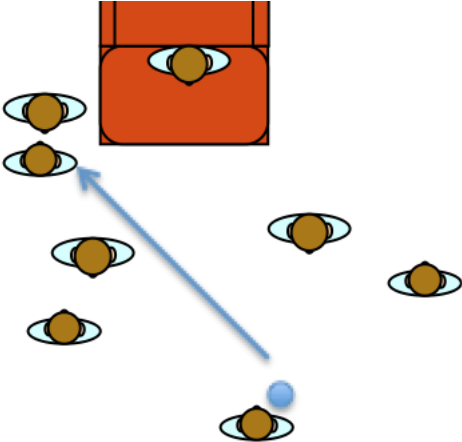
Vak 2 Turnen; wendsprong: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met een effectieve aanloop en timing/afstand van het inspringen, om te kunnen komen tot een goed zweef- en daardoor steunmoment.

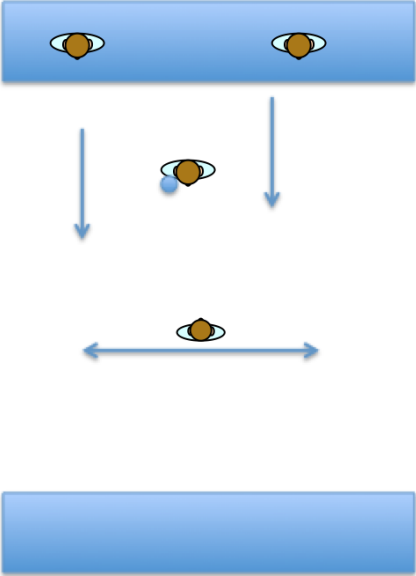
Vak 3 Rugby-overloop-tikspel: Tijdens deze les staat het leren kennen van het spel centraal en proberen de leerlingen door tactische lopen en over te spelen door bedreigd gebied over te steken. De leerlingen zijn in staat het spel zelf op gang te houden, waarbij gebruik gemaakt wordt van een scheidsrechter die bepaalt of de bal niet naar voren overgespeeld wordt, zodat dit in het begin goed wordt aangeleerd.

Zaalopstelling

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubber	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitenom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant.	Iedereen gaat in de rij staan achter de pylon en vanaf daar gaan we starten. * Docent geeft voorbeeld 1 voorbeeld met wendsprong, vervolgens stelt de docent de vraag welke sprong hierna zou volgen, indien dit goed gaat. Juiste antwoord: Arabier 1 voorbeeld in de vorm van de arabier.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Spel; Smashball: bewegen in de vrije ruimte, gericht overspelen, in scoringspositie komen, scoren.	- 2 dikke matten - 4 lintjes - 1 foam ball of roze plastic bal	Regels: - Niet lopen met de bal - Niet uit de handen slaan - 1 keeper op de mat - scoren door: voor jezelf opgooien en smashen 1 punt - scoren door: voor een ander opgooien en direct smashen 2 punten - scoren bijhouden dmv van blokjes systeem - Bij naast wissel van functie; aanvallers worden verdediger, waarvan 1 iemand snel de goal in gaat. En verdedigers worden aanvallers. - Bij wissel moet recht van aanval gehaald worden in de hoopel achterin	4 vs 3+1 keeper. 1 team verdedigt 1 team valt aan. Het team dat balbezit heeft is uiteraard aanvaller. Je kunt scoren door middel van smashen, dit mag met platte hand en met de vuist. Je kunt voor jezelf opgooien en smashen voor 1 punt (dit kost tijd en is makkelijker te verdedigen) of naar een ander passen zodat die uit de lucht kan smashen voor 2 punten (dit is sneller en dubbele punten waard). Als alle blokjes staan of liggen heeft 1 team gewonnen. Als er mis geschoten wordt of de bal onderschept wordt wisselen beide teams van functie (aanval/verdediging). Er moet dan recht van aanval gehaald worden door een teamgenoot aan te spelen achter de gele lijn.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Rugby overloop spel	- 4 ballen - pylonen/hoedjes 8x	- Lopen met de bal mag - De bal mag niet vooruit gegooid worden, alleen schuin naar achteren - Als het kind met de bal wordt getikt, dan is het tweetal af - Onderschept de verdediger de bal, dan is het tweetal af - Ben je als tweetal af, dan sluit je weer achteraan	1 leerling is de tikker. De andere leerlingen vormen 2-tallen. Per 2-tal is er 1 bal. Het doel is om de bal naar de overkant te brengen, hiervoor mag je lopen met de bal, maar de bal mag niet vooruit gespeeld worden, alleen achteruit, net zoals bij rugby. Het doel van de tikker is om degene met de bal in de handen te tikken, of de bal te onderscheppen. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer de tikker scoort, legt hij een blokje om, wanneer de lopers scoren zetten zij een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we een nieuwe tikker en nieuwe 2-tallen.

Les 2:

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 7/8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1: Tikspel: Pylonenroof Leerlingen kunnen lopen door bedreigd gebied en weten hoe zij kunnen dreigen om de ander uit te lokken.

Vak 2 Turnen; wendsprong/arabier: De leerlingen kennen de regels mbt de veiligheid als het gaat om steunspringen. De meeste leerlingen kennen de verschillende fasen die behoren tot het springen; aanloop, (inspringen), afzet, zweeffase, steunfase en landing.

Vak 3 Emmerbal: De leerlingen zijn bekend met spelvormen en het werken in teams. Zij kunnen de bal (gericht) overspelen en zij kunnen bewegen in de vrije ruimte. Daarnaast kunnen zij de bal ontvangen.

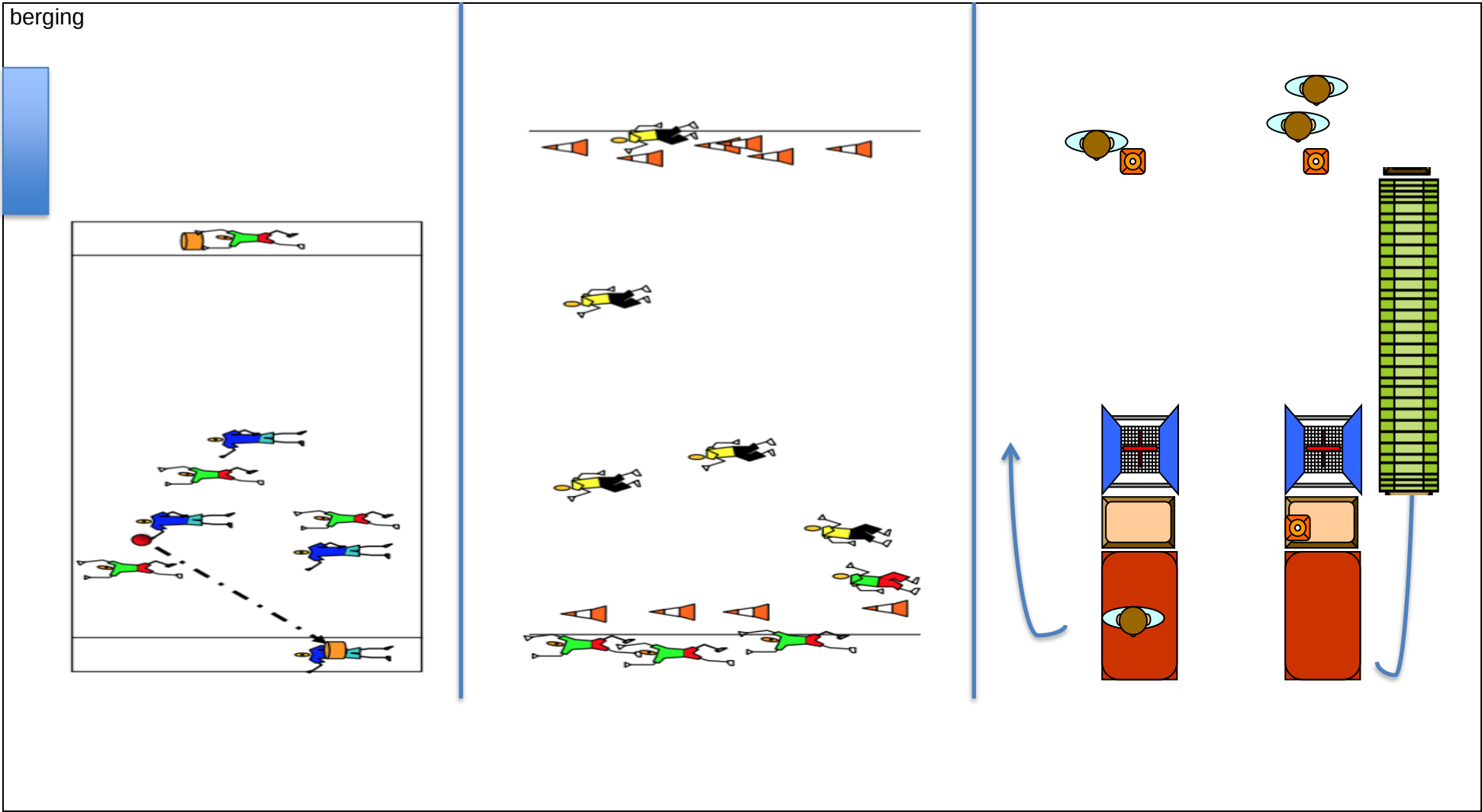
Doelstelling:

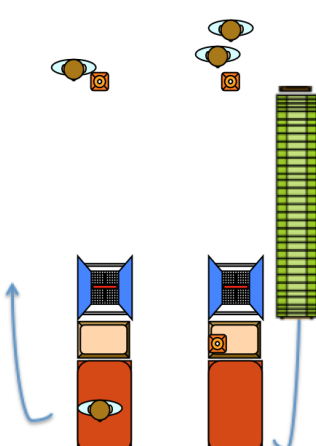
Vak 1; Tikspel: Pylonenroof. Aan het eind van de les hebben leerlingen geoefend met tactisch lopen en dreigen en kunnen zij zelf dit spel op gang houden. Daarnaast kunnen zij het spel uitleggen voor de klas, zodat we het als eindspel kunnen spelen met de hele klas.

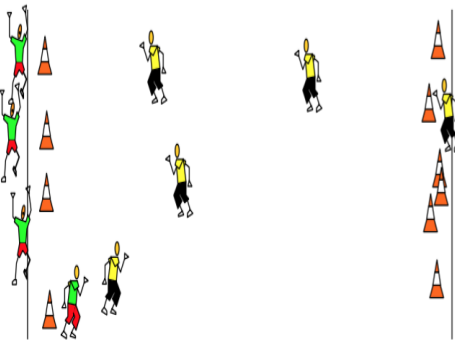
Vak 2 Turnen; wendsprong: Aan het eind van de les kunnen de meeste leerlingen de wendsprong en hebben zij inzicht in de fasen die horen bij het springen. De meesten kunnen een efficiënte aanloop laten zien, waardoor zij een goede (1^e) zweeffase hebben en kunnen komen tot een goed steun moment. Zij weten wat belangrijk is voor een goed steunmoment (gestrekte armen + handplaatsing)

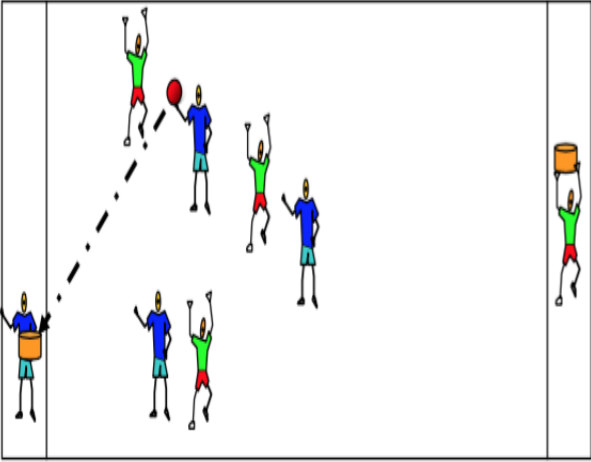
Vak 3 Spel; Emmerbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met het bewegen in de vrije ruimte en gericht overspelen. Daarnaast zijn zij bezig geweest met scoren/mikken op doel.

Zaalopstelling

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubbers	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitentom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant.	Vorige week hebben we geoefend met de wendsprong. Vandaag gaan we hiermee verder en gaan we proberen een wendsprong te maken, waarbij we een 1^e en 2^e weeffase proberen te laten zien. Als je door wilt gaan richting de arabier mag dit natuurlijk ook. Vorige keer heb ik wat hulpmiddelen laten zien die je kunt gebruiken, het is aan jou om te kiezen of en welke hulpmiddelen je wil gebruiken. Op de lange mat op de terugweg, mag je de arabier of radslag oefenen, zodat je de beweging en het steun op je armen kunt oefenen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Tikspel: Pylonen roof; Lopen door bedreigd gebied, looplijn inschatten, sprinten	- 8 pylonen - 6 lintjes	<u>Tips voor de tikkers:</u> - Klaar staan om te gaan rennen - Als je over de lijn komt ook er voor gaan, anders heb je sowieso verloren - Goed opletten wanneer er weer iemand van de mat af mag en weer mee mag doen. - Kleine pasjes maken bij het rennen - Armen krachtig meenemen tijdens het rennen - Alleen op de voorvoeten rennen - Spreek af wie welke rover gaat tikken, je loopt namelijk het risico dat er gelijk 2 tikkers af zijn <u>Tips voor de rovers:</u> - Maak schijnbewegingen - Kleine pasjes maken bij het rennen - Armen krachtig meenemen tijdens het rennen - Alleen op de voorvoeten rennen	Verdeel de groep in twee teams en zet ze achter een van de lijnen. Het team dat bij de pylonen staat begint met tikken, het andere team gaat de pylonen roven. Een rover pakt een pylon en rent terug naar zijn eigen lijn. Wordt hij getikt dan is hij af en gaat op de mat staan die vlakbij zijn lijn ligt. De pylon geeft hij aan de tikker, die het netjes terug zet (deze tikker mag nu niemand meer tikken). Maar wordt de rover niet getikt dan is de tikker af en gaat de tikker op de mat staan die vlakbij zijn lijn ligt. Als een andere rover een pylon heeft geroofd zonder getikt te worden dan mag die rover die op de mat staat weer meedoen. Dat geldt hetzelfde voor een tikker die een rover heeft afgetikt en de pylon mee terug neemt, er mag dan een tikker van de mat weer meedoen met het spel. Als een tikker over de lijn komt dan moet hij ook rennen anders is hij sowieso af, hij mag ook een rover tikken die nog geen pylon heeft. Zijn alle pylonen geroofd of is een team uitgespeeld en staan ze allemaal op de mat, dan is het spel afgelopen en is er een winnaar.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Emmerspel: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 2 ballen - 2 emmers/manden - 4 x lintjes	- Probeer over te spelen en vrij te lopen - Niet lopen met de bal - niet uit de handen slaan - bij score blokjes omleggen; een team liggende andere team staande blokjes. 1^e team bij 6 heeft gewonnen. - geen fysiek contact	4 vs 4, waarvan 1 'keeper' met de mand. Deze persoon beweegt alleen in het scoringsvak. Een team kan scoren door de bal door de mand te gooien die hun 'keeper' vast houdt. Het andere team probeert dit te voorkomen. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer het ene team scoort, legt het een blokje om, wanneer het andere team scoort zet het een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we een nieuwe teams.

Les 3

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 7/8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 10.30-12.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Terugslagspelen: Badminton: de meeste leerlingen kennen badminton en hebben dit wellicht ooit gedaan. Zij weten hoe het gespeeld wordt, maar kennen de beweeguitdagingen die belangrijk zijn om het spel te kunnen spelen nog niet.

Vak 2 Turnen; Arabier/wendsprong: De leerlingen hebben 2 weken geoefend met de wendsprong en de arabier.

Vak 3 Spel; Ringhockey; leerlingen zijn bekend met gewoon hockey en wellicht met unihockey. Ik weet dat de er ringhockey materiaal beschikbaar is, dus de kans is groot dat de leerlingen dit wel eens eerder gespeeld hebben. De leerlingen zijn in staat over te spelen en te bewegen in de vrij ruimte. Logischerwijs denk ik wel dat het moeilijker overzicht houden is voor de mindere beweger, omdat zij naar de grond moeten kijken.

Doelstelling:

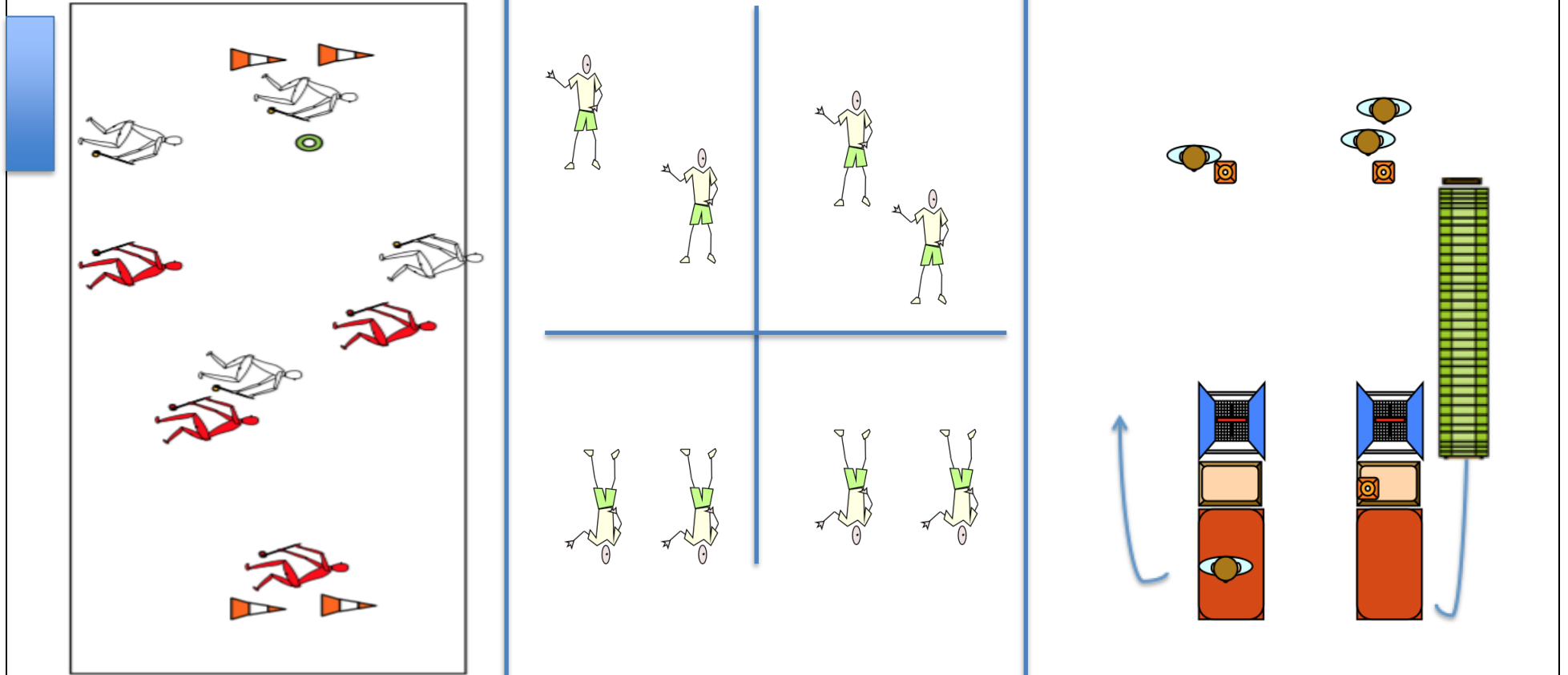
Vak 1: Terugslagspelen: Badminton: Aan het eind van de les kunnen de leerlingen samen het spel op gang houden, waarbij zij rekening houden met het principe dat hoog spelen zorgt voor meer tijd en laag spelen zorgt voor minder tijd. Daarnaast hebben zij geoefend met technisch/tactische vaardigheden: Wijzen naar de shuttle + de shuttle voor je raken.

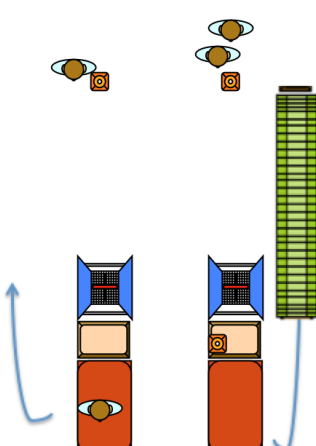
Vak 2 Turnen; Arabier/wendsprong: Aan het eind van de les kunnen de leerlingen vrijwel allemaal de wendsprong over de kast vanuit de minitrampoline en proberen de leerlingen die al wat verder zijn elkaar beter te maken door middel van tips/coaching, videofeedback en vooral hulpverleners. Hiervoor hebben zij gebruik gemaakt van de hulpverlenerskaart.

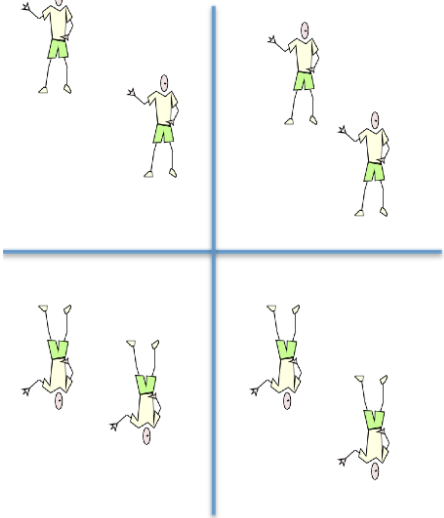
Vak 3 Spel; Ringhockey: Aan het eind van de les hebben de leerlingen actief gewerkt aan het bewegen in de vrije ruimte en dus ook het overspelen. De focus ligt op het scoren.

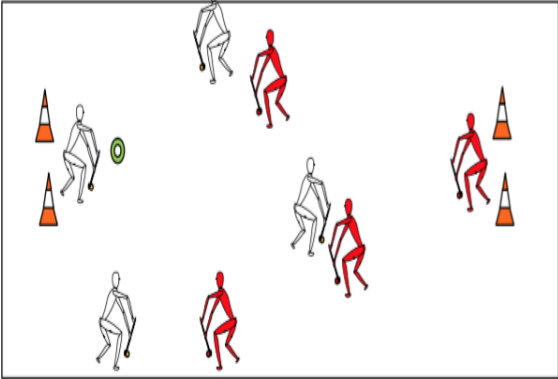
Zaaloopstelling

berging

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Wendsprong; Er staan 2 situaties klaar met kasten op verschillende hoogten. Daarnaast, hangt boven 1 van de kasten als leerhulp een ballon of lintje aan de ringen. Op deze manier kan de betere beweging, als werken richting een arabier. Leerhulp: Flubber voor handplaatsing, flubber voor inspringen, evt. 2 banken voor 1 situatie: aanloop verhoogd vlak, pylon om zwaaihoogte af te dwingen.	- 2 dikke matten - 2 mini tramp - 2 pylonen - (evt. Banken voor neven opdracht wendsprong of lange mat voor nevenopdracht radslag/arabier) - flubbers	- Pas gaan, als degene voor jou van de mat af is. - Buitentom teruglopen - Wachten bij de pylon - Steunen op het midden van de kast. - als je aan de beurt bent geef je aan of hij/zij een pylon op de kast moet zetten en zo ja aan welke kant. - Tijdens het oefenen geef je elkaar tips en probeer je elkaar beter te maken.	Dit is de derde week dat we aan de slag gaan met het steunspringen. Probeer jezelf zoveel mogelijk uit te dagen, om zo dicht mogelijk bij het springen van een arabier te komen. De leerlingen die dit al heel goed lukt wil ik vragen om zo goed mogelijk de anderen te helpen. Op de lange mat op de terugweg, mag je de arabier of radslag oefenen, zodat je de beweging en het steun op je armen kunt oefenen. Maak gebruik van: Ipads voor videoreflectie of coaching. Geef elkaar tips Zet voor elkaar de hulpmiddelen neer: flubbers, pylon om opzwaai af te dwingen, ring met lintje erin etc.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Badminton 2vs2vs2vs2 & 4 met 4: 2 vs. 2 vs. 2 vs. 2	- 2 x volleybalpalen - 8 x rackets - 4x shuttles - 2 x toverkoord	Regels: - per 2-tal 1 racket, je moet het racket dus doorgeven - als je het racket over gegeven hebt, ga je naar de achterlijn, zodat de ander voldoende ruimte heeft. Regels: ieder 2-tal voor zich. Probeer punten te scoren door de shuttle bij een van de 3 andere veldjes op de grond te slaan.	- Met je 2-tal probeer je samen met het 2-tal tegenover je zo vaak mogelijk over te spelen. Je speelt een wedstrijd met het 4-tal naast je wie het meest over weet te spelen. Tips tijdens het spel: - Hoe hoger je speelt, hoe langer je de tijd hebt. - Probeer actief klaar te staan op het moment dat de shuttle komt. - Probeer de shuttle voor je te raken - Probeer niet te dicht bij het net te staan, zodat de shuttle altijd voor je komt

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Ringhockey: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 10 sticks - 2 ringen - 5 lintjes - 4 pylonen The diagram shows a rectangular playing area. On the left and right sides, there are two orange pylons (cones) each. In the center, there are two green rings. Five players are depicted: three in white and two in red. They are holding sticks and are positioned around the rings and pylons, ready for play. A green puck is shown near the top-left ring.	- Je mag de stok in de ring steken en lopen - Als de tegenstander ook een stok in de ring steekt moet de ander er uit. - De ring mag niet tegengehouden worden met de voet - Stok mag niet boven de knie uitkomen tijdens het overspelen - Stok moet vast worden gehouden met twee handen	De kinderen worden verdeeld in twee gelijke partijen, beide partijen proberen de ring in het doel van de tegenstanders te krijgen doormiddel van samenspel. Scoren: De scores worden bijgehouden met blokjes. 6 blokjes, waarvan er 3 liggen en 3 staan. Wanneer een team scoort, legt dat team een blokje om, wanneer het andere team scoort zet het een blokje recht. Wanneer alle 6 blokjes liggen of staan heeft 1 partij gewonnen en krijgen we nieuwe teams. Als een team 2 keer achter elkaar scoort, gaat er 1 speler uit en spelen ze met een wisselspeler.

Les 4

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Balanceren/rijden: Waveboard parcours: Leerlingen zijn bekend met waveboards en hebben deze waarschijnlijk thuis of iemand in de omgeving heeft die thuis. Balanceren hebben zij eveneens al eerder gedaan en zij weten wat daarbij belangrijk is.

Vak 2 Atletiek: Dobbelsteen estafette: Logischerwijs verwacht ik de leerlingen ervaring hebben met korte afstanden rennen of sprinten. Of zij verder iets van de techniek weten is mij onbekend en in het kader van de doelstelling (bewegen regelen en verbeteren) niet relevant. Grotendeels zal de klas wel weten wat een estafette inhoudt.

Vak 3 Spel; Doeljagerbal: De leerlingen zijn bekend met bewegen in de vrije ruimte, echter weet ik niet hoe ze bewegen in de vrije ruimte, wanneer dit gebied bedreigd wordt en of ze dan nog steeds gericht kunnen over spelen.

Doelstelling:

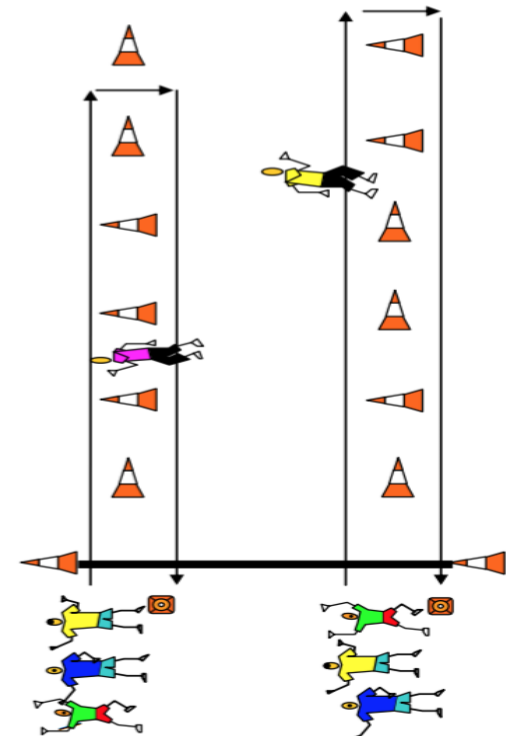
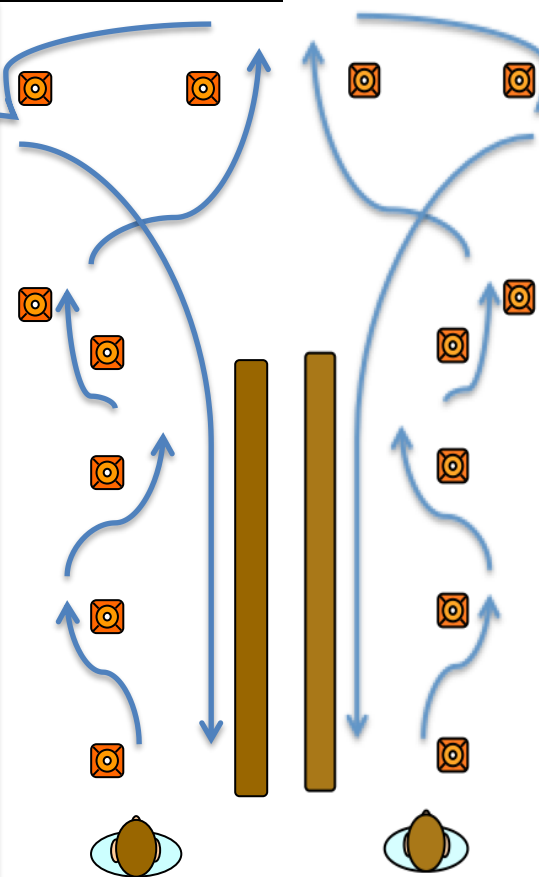
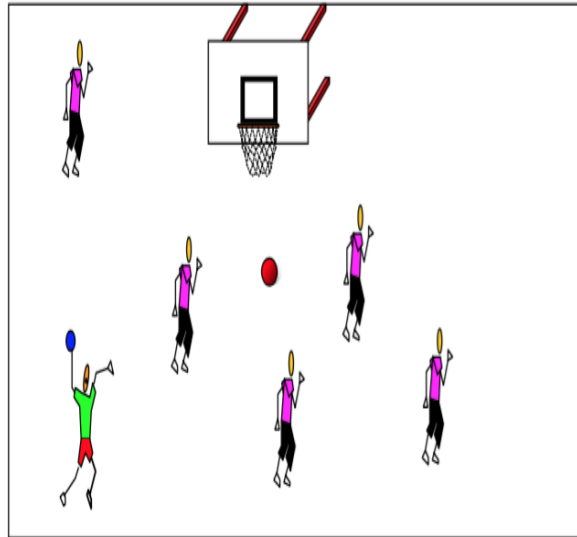
Vak 1 Balanceren/rijden: Waveboard parcours. Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met het balanceren. Zij weten wat belangrijk is en hoe zij het beste kunnen proberen het parcours af te leggen. Het belangrijkste is dat zij zelfstandig de oefening op gang kunnen houden (reguleren) en plezier hebben (bewegen beleven).

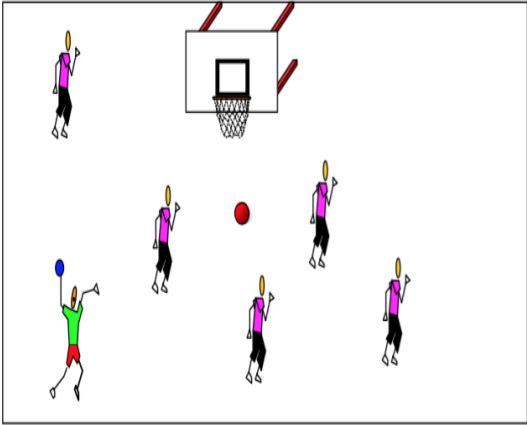
Vak 2 Atletiek: Dobbelsteen Estafette: Aan het eind van de les hebben de leerlingen op een speelse manier kennis gemaakt met atletiek in de zaal en met een speelse competitieve estafette vorm. Zij kunnen aan het eind van de les de wedstrijd zelf op gang houden.

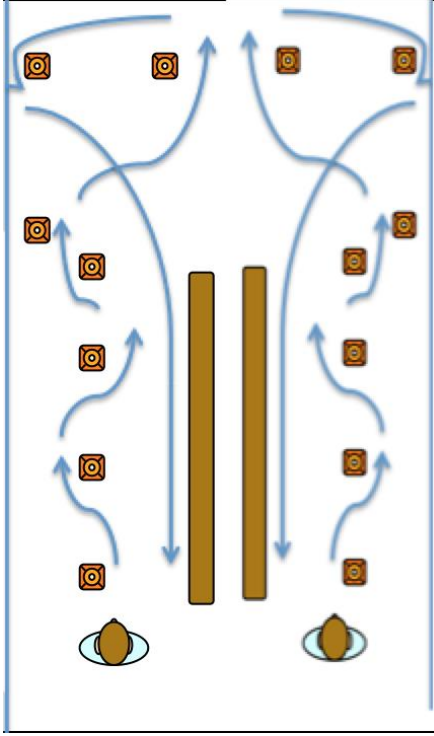
Vak 3 Spel; Doeljagerbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen geoefend met het bewegen door bedreigd gebied en toch gericht over spelen.

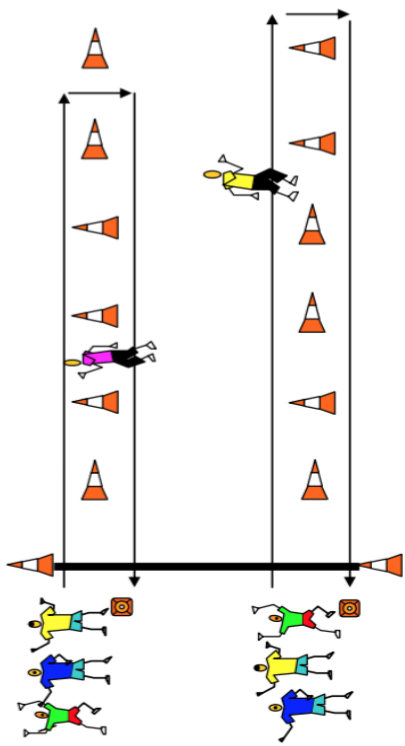
Zaalopstelling

berging

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Doeljagerbal: Bewegen door bedreigd gebied, mikken/scoren, gericht overspelen	- Lintje 2x - 1 foambal - 1 volleybal - 1 basket	- De jager mag (niet) lopen met de bal - De jager gooit de hazen af met de bal. Hij mag niet tikken met de bal - De hazen zijn af als ze geraakt worden door de bal van de jager. - De haas is ook af als de bal via de grond, de muur of een andere haas komt. Zelfs als de hazen zelf de bal van de jager aanraken, zijn ze af! - De hazen die af zijn gaan in de hoepels staan en kunnen bevrijd worden doordat de nog rondlopende hazen de 'verlosbal' door de basket gooien; de verlosbal heeft een andere kleur dan de foambal van de jager. Bij voorkeur is het een zachte bal -De jager is af als hij expres aan de verlosbal komt	Er is 1 jager (deze heeft de afgooibal in z'n handen). Deze jager probeert de hazen (lopers) af te gooien die in het veld staan. De jager heeft gewonnen als alle hazen af zijn. De hazen hebben gewonnen als de bal 2x (of 3x, lesgever bepaald) door de basket is gegooid. Uiteraard moeten de regels worden aangepast indien de verhoudingen in het spel daar aanleiding toe geven.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Waveboard parcours: Rijden, balanceren.	- 2 banken	- Wachten achter de pylon - Indien nodig hulpverlener - Mogelijkheid om te slalommen of recht door de bank en de pylonen te gaan.	Waveboard parcours: De groep splitst zich op in 2 groepen en gaat een parcours waveboarden. Je hebt de mogelijkheid tot slalommen of rechterdoor. Vervolgens maak je een 8-vorm en ga je terug richting het beginpunt (pylon). Indien nodig mag je een hulpverlener gebruiken die het parcours mee loopt. Als het goed gaat kun je misschien wel een estafette/wedstrijdje doen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten
Ringhockey: Vrijlopen, overspelen, mikken, scoren.	- 16 pylonen	- Een kind mag pas gooien met de dobbelsteen als de vorige looper de lijn heeft gepasseerd. - Per beurt mag je maar 1 keer gooien. - Het kind moet altijd rennen, ook al is die pylon al om. Dan om de omgegooide pylon heen rennen en terug naar het groepje. - Het groepje dat als eerste alle pylonen om heeft en achter elkaar staat met de armen in de lucht heeft gewonnen.	Er worden 2 groepen gevormd. De eerste leerlingen van elke groep gooien met de dobbelsteen. Gooit het kind bijvoorbeeld 5, dan moet het sprinten naar de 5e pylon, hier omheen rennen, deze omgooien en terugrennen naar het groepje. Hierna is de volgende aan de beurt. Het spel is afgelopen als alle pylonen omgegooid zijn. Indien 1 ronde gespeeld, kunnen de leerlingen er zelf voor kiezen om nog een keer te spelen met dezelfde teams of de teams te veranderen.

Naam student: Thomas Fitters	Datum:	Groep: 8
Naam SPD: Wim Stienen	Tijd: 11.30-13.00	Aantal leerlingen:
School: Basisschool de Triangel		

Beginsituatie:

Vak 1 Chaos blokjes voetbal: Leerlingen zijn bekend met voetbal en kennen inmiddels een hoop principes die belangrijk zijn bij spelvormen: Vrijlopen/bewegen in de vrije ruimte, scoren, in scoringspositie komen, scoren voorkomen/verdedigen.

Vak 2 Tikspel: Capture the flag; leerlingen kunnen tactisch lopen door bedreigd gebied en kunnen zelf het spel op gang houden (reguleren).

Vak 3 Spel; Uittik- schietbal: De leerlingen hebben geoefend met bewegen door bedreigd gebied vorige les met jagerbal. Nu komt dit onderwerp weer terug, maar in de vorm van een overloop spel; variant van slagbal.

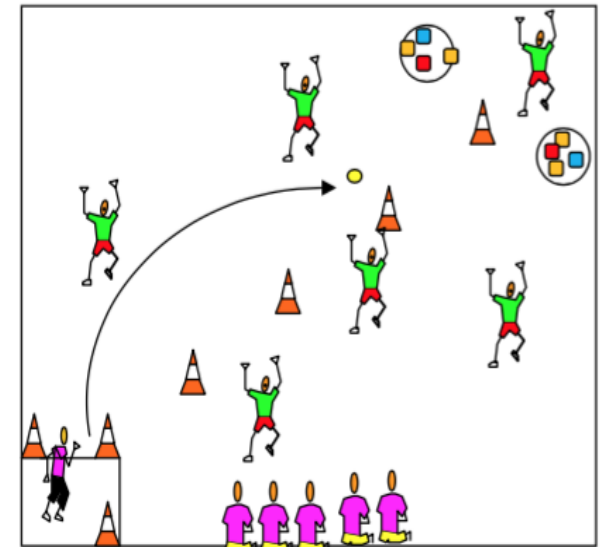
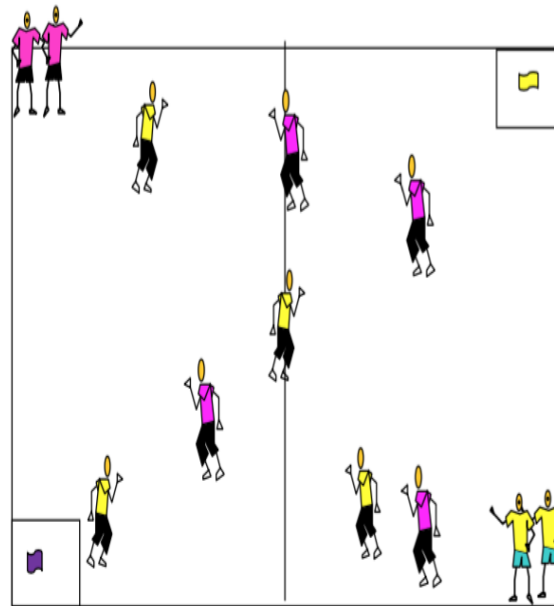
Doelstelling:

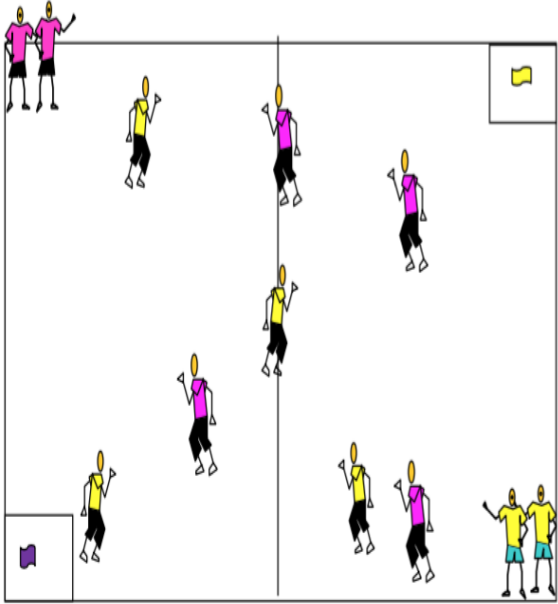
Vak 1 Chaos blokjesvoetbal; Aan het eind van de les hebben de leerlingen volop geoefend met het scoren en in scoringspositie komen en tevens ook het scoren voorkomen.

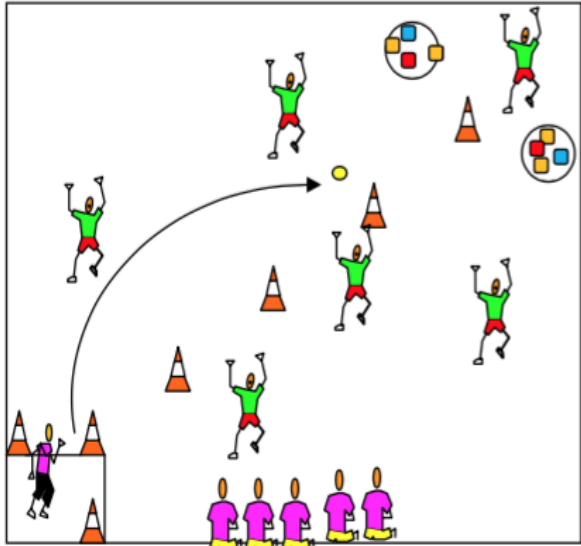
Vak 2 Atletiek: Dobbelsesteen Estafette: Aan het eind van de les hebben de leerlingen op een speelse manier kennis gemaakt met atletiek in de zaal en met een speelse competitieve estafette vorm. Zij kunnen aan het eind van de les de wedstrijd zelf op gang houden.

Vak 3 Spel; Uittik-schietbal: Aan het eind van de les hebben de leerlingen als looper door bedreigd gebied gelopen en kunnen zijn tot scoren komen. Dit doordat zij tactisch gebruik maken van looplijnen in het spelletje.

berging

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Capture the flag; tikspel: Bewegen door bedreigd gebied, Uittikken, reguleren	- 2 vlag/pylon/hoedje - 2 hoepels - 5 lintjes	- ben je getik ga je in het achterveld zitten bij de tegenstander - alleen tikken in eigen vak - heb je met jouw team de vlag veroverd heb je 1 punt en begint het spel opnieuw en zet je een blokje op of om. - Team dat als eerste 6 blokjes om heeft wint, dan wisselen van team - Tikken is tikken, niet duwen.	In dit tikspel zijn er twee vakken en twee teams, elk team heeft zijn eigen vak waar hij de tikker is. Komen ze in het vak van de ander dan kan je juist getikt worden. Achterin het veld van de ander ligt de vlag die je moet pakken zodat je het spel kan winnen. Wordt je getikt, dan ga je achter in het veld van de tegenstanders staan, je teamgenoten kunnen je daar weer vrijtikken. In het vak van de vlag ben je vrij. De vlag moet gepakt worden en terug gebracht worden in het eigen vak, pas dan heb je gewonnen.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Uittik- schietbal	- schietkussen + bijbehorende bal - pylonen 7x - 2 hoepels - 8 – 10 pittenzakjes	- Tikken met de bal betekent niet dat je de looper mag afgooien. - Beide teams hebben een bepaalde tijd om punten binnen te halen. - Als veldpartij verdeel je je team over de 2 helften van het veld, aangegeven voor de lijn van pylonen. - eventueel 1 extra flubber als vrijplaats, indien te moeilijk <u>Tips voor de veldpartij:</u> Verspreid je zo goed mogelijk over het veld Gooi niet naar een medespeler die veel te ver weg staat Iemand die geen bal heeft, blijft vlakbij de slagman/loper <u>Tips voor de slagpartij:</u> Sla de bal daar waar ruimte is en geen tegenstanders staan Loop zo snel mogelijk naar een hoepel met pittenzakjes Houd de bal goed in de gaten Schat goed in of je nog een pittenzakjes kan pakken Als de bal in het rechtervak is, ren dan naar het linkervak Blijf dicht bij de scheidslijn	Er worden 2 teams van maximaal 6 kinderen gemaakt; een slag- en veldpartij. De eerste slagman/loper slaat de bal in het veld en probeert zonder getikt te worden een of twee punten te maken door een of twee pittenzakken te veroveren en terug te keren in het slaper. De veldpartij probeert te voorkomen dat de slagman/loper punten maakt door deze uit te tikken. De spelers in het veld mogen lopen met de bal, maar de diagonaal niet passeren. De slagman/loper mag dit wel.

Activiteit	Arrangement (+tekening)	Regels	Opstarten + tijdens activiteit
Chaos blokjesvoetbal	Pylonen zijn blokjes! Blokjes 16x Voetbal/foam bal 2x	- Geen fysiek contact - Niet met de handen - Bal moet laag blijven - Blokje om = af - Af is op de bank zitten (eerstvolgende komt er bij) - Scoor je bij iemand (blokje om) moet jij zijn blokje zo snel mogelijk pakken en bij je eigen blokje zetten, het spel gaat gewoon door!	Zoek met je blok een plekje in de zaal. Wanneer het spel start probeer je bij zoveel mogelijk andere spelers de blokjes om te schieten. Wanneer dit bij is gelukt, is degene wiens blokje om is af. Degene die hem om schoot moet zo snel mogelijk het blokje bij zijn eigen blokje zetten. Probeer zoveel mogelijk blokjes om te schieten (en dus te veroveren) zonder af te gaan. Het spelersaantal blijft gelijk doordat er steeds wanneer iemand af is een ander in het veld komt. Wie haalt de meeste blokjes!?

Bijlage 7: Berekeningen

VSVJ

VSVJ							
Gemiddelde VSVJ 'prosociaal' voormeting controlegroep	4,10	Gemiddelde VSVJ 'prosociaal' nameting controlegroep	4,08	aantal	25	verschil voor en na	-0,02
Stddeviatie VSVJ 'prosociaal' voormeting controlegroep	0,90	Stddeviatie VSVJ 'prosociaal' nameting controlegroep	0,90				
Gemiddelde VSVJ 'prosociaal' voormeting interventiegroep	3,63	Gemiddelde VSVJ 'prosociaal' nameting interventiegroep	3,81	aantal	21	verschil voor en na	0,18
Stddeviatie VSVJ 'prosociaal' voormeting interventiegroep	1,14	Stddeviatie VSVJ 'prosociaal' nameting interventiegroep	1,09				
						interv groep tov controlegroep	0,20
				Formule	1,03		
				Gepoolde SD	1,02	Effectsize	0,20
Gem. VSVJ 'sociaal ongepast' voormeting controlegroep	1,87	Gem. VSVJ 'sociaal ongepast' nameting controlegroep	1,90	aantal	25	verschil voor en na	0,03
Std. VSVJ 'sociaal ongepast' voormeting controlegroep	0,99	Std. VSVJ 'sociaal ongepast' nameting controlegroep	1,05				
Gem. VSVJ 'sociaal ongepast' voormeting interventiegroep	2,07	Gem. VSVJ 'sociaal ongepast' voormeting controlegroep	2,02	aantal	21	verschil voor en na	-0,06
Std. VSVJ 'sociaal ongepast' voormeting interventiegroep	1,22	Std. VSVJ 'sociaal ongepast' nameting interventiegroep	1,22				
						interv groep tov controlegroep	-0,09
				Formule	1,21		
				Gepoolde SD	1,10	Effectsize	-0,08

Jongens prosociaal							
Gem. VSVJ 'prosociaal: jongens' voormeting controlegroep	4,01	Gem. VSVJ 'prosociaal: jongens' nameting controlegroep	4,01	aantal	9	verschil voor en na	0,00
Stdd. VSVJ 'prosociaal: jongens' voormeting controlegroep	0,92	Stdd. VSVJ 'prosociaal: jongens' nameting controlegroep	0,91				
Gem. VSVJ 'prosociaal: jongens' voormeting interventiegr.	3,57	Gem. VSVJ 'prosociaal: jongens' nameting interventiegr.	3,73	aantal	9	verschil voor en na	0,16
Stdd. VSVJ 'prosociaal: jongens' voormeting interventiegr.	1,17	Stdd. VSVJ 'prosociaal: jongens' nameting interventiegr.	1,14				
						interv groep tov controlegroep	0,16
				Formule	1,10		
				Gepoolde SD	1,05	Effectsize	0,16
Meisjes prosociaal							
Gem. VSVJ 'prosociaal: meisjes voormeting controlegroep	4,15	Gem. VSVJ 'prosociaal: meisjes nameting controlegroep	4,13	aantal	16	verschil voor en na	-0,02
Stdd. VSVJ 'prosociaal: meisjes voormeting controlegroep	0,88	Stdd. VSVJ 'prosociaal: meisjes nameting controlegroep	0,90				
Gem. VSVJ 'prosociaal: meisjes voormeting interventiegr.	3,68	Gem. VSVJ 'prosociaal: meisjes nameting interventiegr.	3,86	aantal	12	verschil voor en na	0,18
Stdd. VSVJ 'prosociaal: meisjes voormeting interventiegr.	1,12	Stdd. VSVJ 'prosociaal: meisjes nameting interventiegr.	1,06				
						interv groep tov controlegroep	0,20
				Formule	0,98		
				Gepoolde SD	0,99	Effectsize	0,20
Jongens Sociaal ongepast							
Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: jongens' voormeting contr.gr.	2,02	Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: jongens' nameting contr.gr.	2,13	aantal	9	verschil voor en na	0,10
Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: jongens' voormeting contr.gr.	1,02	Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: jongens' nameting contr.gr.	1,11				
Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: jongens' voormeting interv.gr.	2,18	Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: jongens' nameting interv.gr.	2,17	aantal	9	verschil voor en na	-0,01
Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: jongens' voormeting interv.gr.	1,30	Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: jongens' nameting interv.gr.	1,30				
						interv groep tov controlegroep	-0,11
				Formule	1,36		
				Gepoolde SD	1,17	Effectsize	-0,10
Meisjes Sociaal ongepast							
Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: meisjes voormeting contr.gr.	1,80	Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: meisjes nameting contr.gr.	1,76	aantal	15	verschil voor en na	-0,03
Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: meisjes voormeting contr.gr.	0,97	Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: meisjes nameting contr.gr.	0,99				
Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: meisjes voormeting interv.gr.	1,99	Gem. VSVJ 'soc. Ongepast: meisjes nameting interv.gr.	1,93	aantal	12	verschil voor en na	-0,07
Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: meisjes voormeting interv.gr.	1,15	Stdd. VSVJ 'Soc. Ongepast: meisjes nameting interv.gr.	1,11				
						interv groep tov controlegroep	-0,03
				Formule	1,11		
				Gepoolde SD	1,05	Effectsize	-0,03

Subgroepen op basis van progressie bij het sociogram ten opzichte van GCEQ

Categorieën op basis van progressie bij het sociogram x GCEQ							
Gem. GCEQ voormeting contr.gr.	3,32	Gem. GCEQ nameting contr.gr.	3,22	aantal	25	verschil voor en na	-0,10
Stdd. GCEQ voormeting contr.gr.	0,57	Stdd. GCEQ nameting contr.gr.	0,69				
Gem. Sociogram x GCEQ categorie 1 voormeting interv.gr.	3,19	Gem. Sociogram x GCEQ categorie 1 nameting interv.gr.	3,31	aantal	6	verschil voor en na	0,13
Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 1 voormeting interv.gr.	0,73	Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 1 nameting interv.gr.	0,70				
						interv groep tov controlegroep	0,23
				Formule	0,36		
				Gepoolde SD	0,60	Effectsize	0,39
Gem. GCEQ voormeting contr.gr.	3,32	Gem. GCEQ nameting contr.gr.	3,22	aantal	25	verschil voor en na	-0,10
Stdd. GCEQ voormeting contr.gr.	0,57	Stdd. GCEQ nameting contr.gr.	0,69				
Gem. Sociogram x GCEQ categorie 2 voormeting interv.gr.	2,94	Gem. Sociogram x GCEQ categorie 2 nameting interv.gr.	3,14	aantal	8	verschil voor en na	0,20
Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 2 voormeting interv.gr.	0,67	Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 2 nameting interv.gr.	0,66				
						interv groep tov controlegroep	0,30
				Formule	0,35		
				Gepoolde SD	0,59	Effectsize	0,51
Gem. GCEQ voormeting contr.gr.	3,32	Gem. GCEQ nameting contr.gr.	3,21	aantal	25	verschil voor en na	-0,11
Stdd. GCEQ voormeting contr.gr.	0,57	Stdd. GCEQ nameting contr.gr.	1,96				
Gem. Sociogram x GCEQ categorie 3 voormeting interv.gr.	3,29	Gem. Sociogram x GCEQ categorie 3 nameting interv.gr.	3,43	aantal	7	verschil voor en na	0,15
Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 3 voormeting interv.gr.	0,92	Stdd. Sociogram x GCEQ categorie 3 nameting interv.gr.	0,61				
						interv groep tov controlegroep	0,25
				Formule	0,43		
				Gepoolde SD	0,66	Effectsize	0,39

Categorieën op basis van progressie bij sociogram tov VSVJ

Categorieën op basis van progressie bij sociogram tov VSVJ: prosociaal gedrag						
Gem. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	4,10	Gem. VSVJ prosoc.nameting contr.gr.	4,08	aantal	25	verschil voor en na -0,02
Stdd. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	0,90	Stdd. VSVJ prosoc. nameting contr.gr.	0,90			
Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 1 voormeting interv.gr.	3,58	Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 1 nameting interv.gr.	3,70	aantal	6	verschil voor en na 0,12
Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 1 voormeting interv.gr.	1,10	Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 1 nameting interv.gr.	1,15			
					interv groep tov controlegroep	0,14
				Formule	0,88	
				Gepoolde SD	0,94	Effectsize 0,15
Gem. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	4,10	Gem. VSVJ prosoc.nameting contr.gr.	4,08	aantal	25	verschil voor en na -0,02
Stdd. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	0,90	Stdd. VSVJ prosoc. nameting contr.gr.	0,90			
Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 2 voormeting interv.gr.	3,57	Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 2 nameting interv.gr.	3,70	aantal	9	verschil voor en na 0,13
Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 2 voormeting interv.gr.	1,18	Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 2 nameting interv.gr.	1,10			
					interv groep tov controlegroep	0,14
				Formule	0,96	
				Gepoolde SD	0,98	Effectsize 0,15
Gem. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	4,10	Gem. VSVJ prosoc.nameting contr.gr.	4,08	aantal	25	verschil voor en na -0,02
Stdd. VSVJ prosoc. voormeting contr.gr.	0,90	Stdd. VSVJ prosoc. nameting contr.gr.	0,90			
Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 3 voormeting interv.gr.	3,78	Gem. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 3 nameting interv.gr.	4,04	aantal	6	verschil voor en na 0,26
Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 3 voormeting interv.gr.	1,13	Stdd. Sociogram x VSVJ prosoc. categorie 3 nameting interv.gr.	1,03			
					interv groep tov controlegroep	0,28
				Formule	0,89	
				Gepoolde SD	0,94	Effectisze 0,30

Categorieën op basis van progressie sociogram tov VSVJ: Soc. ongepast gedrag						
Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	1,87	Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,90	aantal	25	verschil voor en na 0,03
Stdd. Soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	0,99	Stdd. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,05			
Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 1 voormeting interv.gr.	2,11	Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 1 nameting interv.gr.	2,32	aantal	6	verschil voor en na 0,21
Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 1 voormeting interv.gr.	1,18	Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 1 nameting interv.gr.	1,33			
						interv groep tov controlegroep 0,18
				Formule	1,05	
				Gepoolde SD	1,03	Effectsize 0,17
Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	1,87	Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,94	aantal	25	verschil voor en na 0,07
Stdd. Soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	0,99	Stdd. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,06			
Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 2 voormeting interv.gr.	2,24	Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 2 nameting interv.gr.	2,09	aantal	9	verschil voor en na -0,15
Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 2 voormeting interv.gr.	1,24	Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 2 nameting interv.gr.	1,30			
						interv groep tov controlegroep -0,22
				Formule	1,12	
				Gepoolde SD	1,06	Effectsize -0,21
Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	1,87	Gem. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,84	aantal	25	verschil voor en na -0,03
Stdd. Soc.ongepast gedrag voormeting contr.gr.	0,99	Stdd. VSVJ soc.ongepast gedrag nameting contr.gr.	1,15			
Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 3 voormeting interv.gr.	1,78	Gem. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 3 nameting interv.gr.	1,62	aantal	6	verschil voor en na -0,16
Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 3 voormeting interv.gr.	1,17	Stdd. Sociogram x VSVJ soc.ong. categorie 3 nameting interv.gr.	0,91			
						interv groep tov controlegroep -0,13
				Formule	1,05	
				Gepoolde SD	1,02	Effectsize -0,13

Sociale positie voor en na de interventie van subgroep lage beginsituatie Sociogram

INTERVENTIEGROEP					
Groep 1: Laag					
Voormeting			Nameting		
Naam↓			Naam↓		
Di	-7		Dy	-4	Di. + 10
I.	-8		I.	-4	I. + 4
K.	-22		K.	-14	K. + 8
Ang.	-17		Ang.	-11	Ang. + 6
Ay.	-9		Den.	-11	Ay. +8
Den.	-6		L.	-11	Den. -5
M.	-7		M.	-10	M. -3
T.	-10		T.	-11	T. -1

Links: subgroep Laag op basis van de beginsituatie (voormeting). Rechts: nieuwe subgroep o.b.v. de nameting met hetzelfde eikpunt (laag: lager dan -3)

Di is vervangen door Dy. Di zit met een score van 3 in subgroep Mid (tussen -3 en 3).

Ay. is vervangen door L.. Zij zit bij de nameting eveneens in subgroep Mid met een score van -1.

CONTROLEGROEP							
Groep 1: Laag							
Voormeting				Nameting			
Naam↓				Naam↓			
A.	-8			M.	-6	A. +9	9
H.	-25			H.	-26	H. -1	-1
J.	-7			J.	-6	J. +1	1
K.	-17			K.	-16	K. +1	1
Dj.	-5			Dj.	-8	Dj. -3	-3
I.	-6			L.	-5	I. +11	11
W.	-5					W. +3	3

Bij de controlegroep zien we 7 leerlingen in de categorie Laag als het gaat om de beginsituatie met betrekking tot de sociale positie. We zien dat slecht 2 van 7 leerlingen aanzienlijk vooruit gaan (>3). Ook is te zien dat de meest extreme gevallen H. en K. niet of nauwelijks vooruit gaan.

Bijlage 8: Logboek

Logboek week 1

Vraag	Beschrijving: wat zag je?
<u>Verliep de les/interventie zoals gepland?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 2 oktober 2017 Toelichting: Doordat bij groep 7/8 (controlegroep) het rugby overloopspel als zeer moeilijk ervaren werd, heb ik dit spel weggelaten bij groep 7 (interventiegroep). Smashbal heb ik laten staan in plaats van het rugbyspel, omdat dit zelfregulerender was dan het overloopspel. Op deze manier had ik als lesgever meer tijd om alle vakken te begeleiden.
<u>Was de gehele onderzoeksgroep aanwezig?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 2 oktober Toelichting: S. was deze week niet aanwezig.
<u>Hebben zich onvoorziene sociale interacties (zoals ruzies e.d.) voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de les/interventie/meting enz.?</u> Zo ja, licht toe.	Ja Datum: 2 oktober Toelichting: A. en T. hebben op het schoolplein ruzie gehad. Op advies van de groepsleerkracht, mochten deze leerlingen niet bij elkaar in de groep gezet worden.
<u>Zijn alle metingen/onderzoeksinstrumenten toegepast zoals voorzien?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 02 oktober Toelichting: De interventie kon zoals gepland worden uitgevoerd.
<u>Hebben er niet-voorziene gebeurtenissen plaatsgevonden (binnen school, buiten school, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn geweest op je onderzoek?</u> Zo ja, licht toe.	Ja Datum: 02 oktober Toelichting: Zie antw. Sociale interacties
<u>Andere zaken</u> Voeg zelf andere thema's toe, specifiek voor jouw onderzoek	N. komt de gehele periode niet gymmen, omdat dit voor hem te veel prikkels zijn en omdat zowel ik als stagiair en de huidige docent nieuw zijn voor hem en dit erg moeilijk voor hem is.

Logboek week 2

Vraag	Beschrijving: wat zag je?
<u>Verliep de les/interventie zoals gepland?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 9 oktober 2017 Toelichting: wendsprong is veranderd naar wendsprong+ minitramp + aanloop over banken . Dit is niet van invloed op de interventie. Wel heb ik in moeten grijpen bij het groepsstoeispel (interventie). Hier werd door leerlingen die af waren aan alle kanten aan leerlingen getrokken, wat er voor zorgde dat het spel niet meer veilig was. Als reactie hierop ben ik met de regel gekomen: 1 leerling vanaf de zijkant mag maar meehelpen de persoon op de mat eraf te krijgen. Verder heb ik aangegeven dat de leerlingen goed moesten communiceren en tevens de grenzen aan geven.
<u>Was de gehele onderzoeksgroep aanwezig?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 9 oktober Toelichting: S. was deze week nog steeds niet aanwezig (groep 7) aanwezig. En N.(7) gymde niet mee in overleg met groepsleerkracht.
<u>Hebben zich onvoorziene sociale interacties (zoals ruzies e.d.) voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de les/interventie/meting enz.?</u> <u>Zo ja, licht toe.</u>	Ja Datum: 9 oktober Toelichting: A. en T. (7) hadden het nog steeds niet bijgelegd en zijn wederom niet in hetzelfde vak ingedeeld. D. en D. kregen slaande ruzie en moesten uit elkaar gehaald worden. K. (7) heeft 2 maal op de bank gezeten na een ruzie met bij het spel gedeelte.
<u>Zijn alle metingen/onderzoeksinstrumenten toegepast zoals voorzien?</u> <u>Zo nee, licht toe.</u>	Ja Datum: 9 oktober Toelichting: De interventie kon zoals gepland worden uitgevoerd. Het onderdeel stoeien ging naar wens.
<u>Hebben er niet-voorziene gebeurtenissen plaatsgevonden (binnen school, buiten school, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn geweest op je onderzoek?</u> <u>Zo ja, licht toe.</u>	Ja Datum: 9 oktober Toelichting: Zie antw. Sociale interacties, door drukte tijdens de les in andere vakken met voorvallen heb ik niet veel kunnen coachen in het stoeivak.
<u>Andere zaken</u> Voeg zelf andere thema's toe, specifiek voor jouw onderzoek	Het groeps-stoeispel ging goed, maar doordat de leerlingen die af waren nog mee mochten helpen andere leerlingen van de grote mat af te trekken ging het soms nogal wat wild. Er werd dan van alle kanten aan een leerling getrokken. Om die reden heb ik een regel ingeluid: Wanneer 1 leerling langs de kant een leerling op de dikke mat vast heeft, mogen de andere leerlingen die leerling niet meer aanraken. Dus: 1 tegelijk vanaf de zijkant.

Logboek week 3

Vraag	Beschrijving: wat zag je?
<u>Verliep de les/interventie zoals gepland?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 16 oktober 2017 Toelichting: Gezien de beginsituatie aanpassingen gemaakt in het vak turnen; wendsprong. Hiervan gemaakt: Wendsprong over de kast + springplank + Tipsalto + minitramp + wandrek In plaats van ringhockey heb ik badminton laten staan voor groep 7, omdat Juf Brit dit smiddags van de andere groep ook nog wilde doen. <u>Dit was niet van invloed op de interventie.</u>
<u>Was de gehele onderzoeksgroep aanwezig?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 16 oktober Toelichting: Groep 7/8: 2 leerlingen afwezig Groep 7: 1 LLN afwezig
<u>Hebben zich onvoorziene sociale interacties (zoals ruzies e.d.) voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de les/interventie/meting enz.?</u> Zo ja, licht toe.	Ja Datum: 16 oktober Toelichting: K. (Groep 7) Wederom apart moeten nemen en vervolgens op de bank moeten zetten voor 1 speelronde. Vervolgens afgesproken dat aan het begin van de les zijn naam op het bord komt en telkens als hij gewaarschuwd wordt hij een streepje moet zetten bij zijn naam.
<u>Zijn alle metingen/onderzoeksinstrumenten toegepast zoals voorzien?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 16 oktober Toelichting: nvt
<u>Hebben er niet-voorziene gebeurtenissen plaatsgevonden (binnen school, buiten school, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn geweest op je onderzoek?</u> Zo ja, licht toe.	Nee Datum: 16 oktober Toelichting:
<u>Andere zaken</u> Voeg zelf andere thema's toe, specifiek voor jouw onderzoek	nvt

Logboek week 4

Vraag	Beschrijving: wat zag je?
<u>Verliep de les/interventie zoals gepland?</u> Zo nee, licht toe.	JA Datum: 23 oktober 2017 Toelichting: In plaats van dobbelsteen estafette mijnenveger-estafette gespeeld. <u>Niet van invloed op interventie.</u>
<u>Was de gehele onderzoeksgroep aanwezig?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 23 oktober Toelichting: Groep 7/8: 1 leerling afwezig ivm ziekte Groep 7: 1 leerling afwezig (N.)
<u>Hebben zich onvoorziene sociale interacties (zoals ruzies e.d.) voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de les/interventie/meting enz.?</u> Zo ja, licht toe.	Ja Datum: 23 oktober Toelichting: A. en T. (7) verstoorden dusdanig de les dat ik ze beide uit de les heb moeten zetten door ze aan de arm mee naar buiten te nemen. Vervolgens hadden zij beide een zeer grote mond en bleven vervelend op de gang. Dit dezelfde dag met directeur en groepsleerkrachten besproken en beide zijn gestraft vanuit school. Volgende week komen zij excuses maken.
<u>Zijn alle metingen/onderzoeksinstrumenten toegepast zoals voorzien?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 23 oktober Toelichting: nvt
<u>Hebben er niet-voorziene gebeurtenissen plaatsgevonden (binnen school, buiten school, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn geweest op je onderzoek?</u> Zo ja, licht toe.	Nee Datum: 23 oktober Toelichting:
<u>Andere zaken</u> Voeg zelf andere thema's toe, specifiek voor jouw onderzoek	nvt

Logboek week 5

Vraag	Beschrijving: wat zag je?
<u>Verliep de les/interventie zoals gepland?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 30 oktober 2017
<u>Was de gehele onderzoeksgroep aanwezig?</u> Zo nee, licht toe.	Nee Datum: 30 oktober Toelichting: Groep 7: 2 leerlingen afwezig (waaronder T., die vorige week zich misdragen had.)
<u>Hebben zich onvoorziene sociale interacties (zoals ruzies e.d.) voorgedaan die van invloed kunnen zijn geweest op de les/interventie/meting enz.?</u> Zo ja, licht toe.	Ja Datum: 30 oktober Toelichting: K. (7) op de gang gezet.
<u>Zijn alle metingen/onderzoeksinstrumenten toegepast zoals voorzien?</u> Zo nee, licht toe.	Ja Datum: 30 oktober Toelichting: nvt
<u>Hebben er niet-voorziene gebeurtenissen plaatsgevonden (binnen school, buiten school, maatschappelijk) die van invloed kunnen zijn geweest op je onderzoek?</u> Zo ja, licht toe.	Nee Datum: 30 oktober Toelichting:
<u>Andere zaken</u> Voeg zelf andere thema's toe, specifiek voor jouw onderzoek	nvt

Bijlage 9: Reflectieverslag

Interpersoonlijk competent

Interpersoonlijk gezien ben ik tijdens het P.O. proces veel vooruit gegaan. Ik heb zo goed mogelijk geprobeerd om in de klassensituatie mijn medestudenten zo goed mogelijk te helpen waar nodig en mogelijk. Ook denk ik dat ik gedurende het P.O. beter ben geworden in het gestructureerd behalen van doelstellingen. Doordat er steeds gewerkt werd naar deadlines, was het voor mij duidelijk wat er wanneer moest gebeuren.

Een verbeterpunt van mij, waar ik gedurende de eerste helft van de P.O.-intensief periode tegenaan liep is dat ik transparanter moest zijn in mijn vooruitgang. Op een bepaald punt wilde ik versnellen en heb hier thuis aan gewerkt. Doordat ik niet goed communiceerde naar de begeleiders liep ik tegen een aantal deadlines vast. Bijvoorbeeld bij de onderzoeksopzet.

Als het gaat om het uitwisselen van kennis en expertise denk ik dat ik veel heb bijgedragen aan de groep.

- Drukt complexe vraagstukken helder, eenduidig en gestructureerd uit en weet deze naar verwachtingen/doelen te vertalen.
- Wisselt kennis en expertise uit met anderen.

Vakinhoudelijk didactisch competent

Tijdens mijn scriptie heb ik gebruik gemaakt van verschillende bestaande, geverifieerde vragenlijsten. Ik heb gepoogd deze tijdens mijn resultaatverwerking zo goed mogelijk samen te brengen om de relaties tussen de verschillende vragenlijsten/resultaten in kaart te brengen. Wel vond ik het moeilijk om goed te beschrijven wat deze resultaten nou precies betekenden, vooral omdat ik 3 verschillende vragenlijsten gebruikte die allen wat anders meten. Het maken van verschillende subgroepen binnen bepaalde vragenlijsten en deze subgroepen doorvoeren naar de scores van andere vragenlijsten maakten het onderzoek erg complex.

Ik heb hierbij goede ondersteuning gehad vanuit de opleiding, waardoor ik deze complexe berekeningen goed heb kunnen verwoorden.

Tijdens mijn literatuurstudie en discussie heb ik zo goed mogelijk gepoogd theoretische grondslagen te koppelen aan mijn onderzoek. Mijn onderzoek is dan ook gebaseerd op het onderzoek van Glass & Benshoff (2002) en hieraan heb ik een persoonlijke twist gegeven, door in te gaan op de situatie op mijn stageadres.

Ik heb geleerd hoe ik goede bronnen kan vinden, deze kan gebruiken voor mijn onderzoek en hoe ik deze het eenvoudigst kan verwerken in mijn onderzoek.

Door veel te werken met Excel tijdens mijn scriptie, ben ik erg vooruit gegaan op het gebied van statistiek. Dit is voor mij een belangrijke ontwikkeling die handig kan zijn in de toekomst.

Onderzoekstechnisch heb ik veel geleerd. Ik was namelijk niet zo heel vaardig, maar door veel doen ben ik veel vooruit gegaan. Ik heb bijvoorbeeld geleerd hoe ik groepen met vergelijken en welke groepen ik wil vergelijken om bepaalde effecten te berekenen. Zo heb ik bijvoorbeeld tal van subgroepen gemaakt (bij de controlegroep) die achteraf niet nodig zijn geweest. In het vervolg ga ik dus voordat ik aan de slag ga, goed bekijken wat ik nu wil weten en wat ik daarvoor moet berekenen.

- Ontwikkelt nieuwe producten en innoveert bestaande producten (indien van toepassing).
- De student vertaalt en verantwoordt theoretische en conceptuele grondslagen van toegepast onderzoek naar een product.

Competent in reflectie en ontwikkeling

In het kader van reflectie en ontwikkeling denk ik dat ik goed kan terug kijken op mijn eigen handelen en hierin ook voldoende kritisch ben. Ik weet wat goed gaat, maar ook zeker wat beter kan.

Ik ben gedurende het hele proces zeer actief en betrokken geweest bij P.O.-intensief. Communicatie en transparantie is voor mij een belangrijk punt om mee te nemen in de toekomst. Door duidelijk aan te geven in welk stadium ik verkeer, kunnen strubbelingen voorkomen worden.

Als het gaat om planmatig aan mijn eigen ontwikkeling werken ben ik nog niet zo vaardig. Ik heb geen daadwerkelijk stappenplan waarmee ik werk aan mijn ontwikkeling. Ik leer vaak van mijn fouten door te improviseren en ze te verbeteren op de momenten dat ik ze maak. Ik weet niet goed hoe ik dit planmatig zou kunnen doen.

Voor de volgende keer is het voor mij belangrijk om niet klakkeloos te beginnen, maar vooruit te plannen wat ik ga doen en wat er gaat gebeuren. Op deze manier kan ik voorkomen dat ik meer werk doe dan nodig is of dat bepaalde instrumenten niet optimaal gebruikt kunnen worden. (Bijvoorbeeld bij het Sociogram).